Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНУУДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-һээ гарана | № 48 (16271) | 1983 оной февралиин 26, суббото | Сэн 3 мүнгэн.

ХҮДӨӨГЭЙ АЖАЛШАДАЙ ГЭР БАЙРА

...он жэлэй ошохо бүри республикымнай хүдөөгэй һуу...н тосхонууд болбосон түхэлтэй боложо байна. Шэнэ ...нүүдэй баригдаагүй һуурин олохонь бэрхэтэй. Колхоз, ...хозуудай түбүүд, малшадай, таряашадай ажаһуудаг ...аханшье һуурин нютагууд улам бүри шэнэ, һайхан ...нжэтэй боложо, жэрэгэр гоё үйлсэнүүдынь сэсэг наб...ар надхажа, хүн бүхэнэй сэдьхэлдэ баяр түрүүлдэг. ...алшадай байдалай бүри баян дэлгэр боложо байһые ...шэлдэг.

...ахааминай районой Хамниин совхозой һуурин тосхо...дта жэл бүри олон тоото гэрнүүд бодхоогдожо, ажал... шэнэ байраяа баярай оршондо толлодог заншалтай ... Совхозой түб—Хамнида, мүн бусад һууринуудта ...Бүргэдэ, Усановкада, Хуртагада ганса үнгэрэгшэ 1982 ...о хүдөөгэйхид өөһэдтөө 25 гэр бодхоогоо, 1981 ондо ...айл шэнэ байраяа толлоһон байна. Эбэртэ малай гүүр...е даагша Гонгор Зундуевич Дашамолонов, жолоошон ...одимир Намдаков, һаяхан Совет Армиин албанһаа бу...ан, мүнөө хонишоноор хүдэлдэг Анатолий Тубшинов. ... харууһалагша Цырендондок Галданов болон совхо... бусад олон ажалшад үргэн һаруул гэр байрануудые ...лад, буусануудаа аятай зохидоор түбхинүүлжэ байна. ... Үмсэдөө шэнэ гэрнүүдые барижа, хуби заяагаа үни ...ан жэлнүүдтэ түрэл ажахытайгаа холбожо, түбхинэ...р шиидэһэн хүнүүдтэ, мүн һая гэр бүлэ болоһон ...агай залуушуулда совхоз ехэ туһа хүргэдэг. Модо ...дхэхэ билет үгөөд, амаралтын үдэр олоороо ой ...о унагаажа, совхозойнгоо тракторааp шэрэжэ асар... Энэ «ниитын барилгада» гэр барижа байһан эзэнэй ...шэнэрынь түрэл гаралынь, сугтаа ажалладаг нүхэ...нь бултадаа сугларжа, богони саг соо шэнэ байшан ...ходог. Шэнэ гэртэ хэрэгтэй шифер, шэл, пеэшэн ...иха хирпинсэ абахадань, мүн лэ совхоз туһалдаг.

...рад зоной энэ һайн һайхан заншалаар тус районой ...адшье нютагуудта ехэ барилга хэгдэжэ байдаг. СССР-... 50 жэлэй ойн нэрэмжэтэ совхоздо үнгэрэгшэ жэл 23 ... баригдаа, урзанда 13 нимэ барилга хэгдээ һэн. Са...н-Морин нютагтаа армиин албанһаа Сергей Цыренов ...ажа ерээд, түрэл совхоздоо үлэжэ, түрүүшын үдэр...о эдэбхитэйгээр хүдэлжэ эхилээ һэн. Үнгэрэгшэ жэл ...уу ажалшан гэр бүлэ боложо, шэнэ гэр бодхоогоо. За...у малшан Анатолий Дашиев мүн лэ гэр байратай бо...хой, буусаяа түбхинүүлжэ байна. Имнэ барилганууд ...с районой Еңгорбойн совхоздо, Яруунын районой «По...да» колхоздо болон бусад олон ажахынуудта үргэнөөр ...нлэгдэдэг болонхой.

...артиин XXVI съездын, КПСС-эй ЦК-гай майн (1982 ...) Пленумэй шиидхэбэринүүд дотор хүдөөгэй социаль... талаар хүгжэлтын асари ехэ түсэбүүд хараалагдан... эдэ түсэбүүд соо гэр байра барилга онсо һуури ...нэ. Хүдөөгэй һуурин тосхонуудые һэльбэн шэнэл... хүн зоной ажаһуудалай болон хүдэлмэриин таарам...ай эрхэ байдал хангаһан лэ ушарта СССР-эй Эдеэ хоо... программа амжалтатайгаар лэ бэелүүлэгдэхэ ...а бшуу. Оронойнай хүдөө нютагуудта арбан нэгэ...н табан жэлэй туршада 176 миллион дүрбэлжэн метр ... байра баригдахаар хараалагданхай.

Хүдөө нютагай ажалшадай гэр байра бодхооходоо, ...оэ үеын хүн зоной эрилтэ хэрэглэмжые дүүрэнээр ...гаха, городой гэр байраһаа дутуугүй болгохоор эрил...табигдана гээшэ. Тэрээнтэй хамта хүдөө нютагай он...шэнжыень анхаралдаа абаха хэрэгтэй: эндэ ажаһууһан ...үүд мал үдхэжэ, огород тарижа, эдеэ хоол элбэг бол... хэрэгтэ хубитаяа оруулха жэшээтэй ха юм. Гадна ...өөрын хамһабариин ажахы хүдөөгэй ажалшадай ...өө сагаа аша туһатайгаар үнгэргэхэ арга олгоно. ...р тиимэһээ мүнөө сагта газаагаа малай байратай, ...одой газартай буусанууд булюу һайн талатай гэжэ ...огдодогынь зүбтэй.

...еспубликымнай колхоз, совхозуудта һүүлэй хоёр жэ... туршада 231 мянган дүрбэлжэн метр талмайтай 1649 ... байра баригдажа тушаагдаа. Баргажанай, Баунтын, ...унын, Захааминай, Хэжэнгын, Хурамхаанай, Хяаг..., Хоринай районуудта хоёр квартиратай гэрнүүдые ...оохо түсэб гүйсэд бэелүүлэгдээ. Улаан-Үдын про...ленна предприятинууд болон эмхи зургаанууд кол..., совхозуудта туһалжа, хүдөө нютагуудта 195 хоёр ...ртиратай гэрнүүдые бариһан байна. «Забайкаллес» ...дэл, Ойн ажахын, Түлишын промышленностиин ми...нистерствэнүүд республикын колхоз, совхозуудта хоёр ...ртиратай гэрнүүдэй 352 комплект бэлэдхэжэ үгэһэн ... тиихэдэ 7100 кубометр барилгын хюрөөдэгдэһэн ... бэлэдхэһэн байгаа.

...ингэбэшье хүдөөгэй ажалшадые таарамжатай зохид ...байрануудаар хангаха асуудал бүрин дүүрэнээр шиид...энэ гэхын аргагүй. Хүдөө нютагуудта гэр байра бод...о түсэбөө үнгэрэгшэ жэлдэ «Бурятцелинстрой», «Бу...межколхозстрой» нэгэдэлнүүд, «Главбурятстрой» ...авлени дүүргээгүй. Бэшүүрэй, Загарайн, Прибайка..., Хойто-Байгалай, Сэлэнгын, Түнхэнэй, Улаан-...н районуудта шэнэ гэр байра барилга гээгдэлдэ орон... Ганса Кабанскын райондо барилгын эмхинүүдэй, ...озуудые шефтээ абаһан предприятинуудай барилга ...агайруулһанай шалтагаанаар 202 квартиратай 62 гэр ...лалгада үгтөөгүй байха юм. Хүдөө ажахын ...лбэрилхы зургаануудай, нютагай партийна органи...нуудай болон совет, ажахын хүтэлбэрилэгшэдэй ба...ануудта саг үргэлжэ анхаралаа хандуулаагүй дээрэ...эдэ дутагдалнууд ушарна гэжэ хэлэлтэй.

...айгша ондо республикымнай колхоз, совхозуудта ...гэр байра баригдажа, малшад, таряашадта, хүдөөгэй ...ллигенциин түлөөлэгшэдтэ үгтэхөөр хараалагдана. ...ехэ түсэб даабари бэелүүлхын түлөө барилгын эм...үүд бүхы хэмжээнүүдые абаха үялгатай. Хүдөөгэй ...шадта гэр байра барилга партийна, совет, ажахын ...лбэрилэгшэдэй хиналтада байха зэргэтэй. Ой модоной, ...шын промышленностиин министерствэнүүд, «Забайкал...», «Бурятмежколхозстрой» нэгэдэлнүүд мүнөө жэлдэ ...хозууд, совхозуудта гэр бариха модо бэлэдхэхэ даалгаба... жэншэдгүй дүүргэхэ үялгатай. Промышленна ...приятинууд шефтээ абаһан ажахынуудта гэр байра ...иха түсэбөө саг болзортонь дүүргэхэ ёһотой.

...еспубликынгаа байгуулагдаһаар ойн баярай һайндэ... хүдөөгэй олонхи ажалшадай шэнэ гэр байраяа тол...о угтахын түлөө бүхы арга боломжонуудаа элсүүлхэ ...ала.

КПСС-эй ЦК-гай ПОЛИТБЮРОДО

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой ээлжээтэ заседани боложо, байрын гэрнүүдые, социально-ажаһуудалай объектнүүдые бариха түсэбүүдые дүүргэхэ хэмжээнүүд тухай асуудалые хаража үзэһэн байгаа.

Партиин XXVI съездын тодорхойлһон социальна программатай зохилдуулан, манай орон дотор гэр байрын ба соёлой-ажаһуудалай барилга үргэнөөр хэгдэжэ байна гэжэ заседани дээрэ тэмдэглэгдээ. Энэ табан жэлэй эхинһээ хойшо дүн хамта 210 миллионһоо дээшэ дүрбэлжэн метр талмайтай байрын гэрнүүд ашаглалгада оруулагдаа, юрэнхы эрдэмэй олон тоото һургуулинууд, һургуулида ороодүй хүүгэдэй эмхи зургаанууд, больницанууд, поликлиникэнүүд баригдаа.

Гэхэтэй хамта энэ талаар бэелүүлэгдэжэ байһан хүдэлмэри партиин табиһан эрилтэнүүдтэ үшөөл харюусанагүй. Гэр байрын асуудал үшөөл гүйсэд шиидхэгдээгүй байһаар. Илангаяа Сибирь болон Алас-Дурна зүгэй районуудта ашаглалгада оруулагдаһан промышленна предприятинууд гэр байрын дуталдаһан дээрэһээ мэргэжэлтэдээр мууса хангагдана. Политбюрогой заседани дээрэ тэмдэглэгдэһэнэй ёһоор, хэдэ хэдэн министерствэнүүд болон албан зургаанууд, республиканска ба нютагай партийна, совет органууд байрын гэрнүүдые, социально-ажаһуудалай объектнүүдые барилгын түсэбүүдые дүүргээгүй ябадалтай, хүдэлмэриин муу шанартай эбсэнэ, ажалшадта ажаһуудалай һайн эрхэ байдал хангалгын шухала удха шанартай байһые хүсэд һайнаар сэгнэнэгүй. Гэр байрын-граждански барилгые үшөөл һулаар эрхилдэг барилгын министерствэнүүдэй коллегинүүд, министрнүүд өөһэдөө түсэбүүдээ хангалтагүйгөөр дүүргэһэнэй түлөө ехэ харюусалгатай байна. Промышленна предприятинууд, байрын гэрнүүд болон социально-ажаһуудалай барилганuудые түсэблэлгэ, бодхоолго комплексно бэшээр бэелүүлэгдэнэ, хото городуудта ниитэ нэгэн захил хэгшын албан хангалтагүйгөөр нарижуулан һайжаруулагдана.

Түсэбөөр хараалагдаһан хэмжээгээр байрын гэрнүүдые, социальна барилганuудые ашаглалгада оруулхые хангаһан бүлэг хэмжээнүүдые зохёон бэелүүлхэ, үргэлжэ ханатай гэр баридаг комбинатнуудай хүсые нилээд һайнаар хэрэглэхэ, барилгын шанарые эрид дээшэлүүлхэ, ехэ дутуу дундануудтайгаар байшан гэрнүүдые ашаглалгада оруулалгын баримтануудые эрид сэхээр зайсуулха эрилтэ Политбюро министерствэнүүдэй, албан зургаануудай, союзна республиканuудай Министрнүүдэй Соведүүдэй хүтэлбэрилэгшэдэй урда табиба. 1984 онһоо хойшо байрын гэрнүүдые, социально-ажаһуудалай барилгануудые ашаглалгада оруулха даабариин подрядна хүдэлмэриие барилгын министерствэнүүдэй түсэбүүд дотор тодорхойлон табиха гээшэ шухала удха шанартай гэжэ мэдэрэгдээ.

Байрын гэрнүүд болон социально-ажаһуудалай барилгын түсэбүүдые заабол дүүргэхэ, хото городууд болон һуурин тосхонуудые болбосон түхэлтэй болгохо, хото городой барилгын ба архитектурын шанарые һайжаруулха гэһэн зорилго союзна республиканuудай Министрнүүдэй, Соведүүдэй, арадай депутадуудай нютагай Соведүүдэй гүйсэдхэхэ комитедүүдэй урда табигдаба. Байрын гэрнүүдэй фондые сахиха, хүдэлмэришэдэй, колхозникуудай ба алба хаагшадай хубиин гэр байрые һэльбэн шэнэлхэ, болбосон түхэлтэй болгохо арга боломжонуудые гүйсэд дүүрэнээр хэрэглэхэ шухала гэжэ тэмдэглэгдэһэн байна.

Эмнэлхэлэй тусхай шэглэлтэй хүдэлмэри ябуулха, хиналтын үүргэ нүлөөе дээшэлүүлхэ, байрын гэрнүүдэй ба соёлой-ажаһуудалай барилгын түсэбүүдые дүүргэхын түлөө мэргэжэлтэдтэ эрилтэ табиха, барилгашадай дунда ниитэ-политическэ хүдэлмэриие эдэбхижүүлхэ, социалис мүрысөөнэй үрэ дүнгые дээшэлүүлхэ, түрүү коллективүүд болон үйлэдбэриин новаторнуудай дүй дуршалые ажал дээрэ түргөөр нэбтэрүүлхые түйлэхэ Политбюро союзна республиканuудай Компартинуудай ЦК-нуудта, партиин крайкомуудта, обкомуудта, окружкомуудта, горкомуудта ба райкомуудта даалгагдаа.

Закавказиин республиканuудта ашаа зөөлгые саашадань һайжаруулха арга олгохо, Кавказай уула дээгүүр түмэр зам барилгын проект зохёожо эхилхэ тухай Грузиин КП-гэй ЦК-гай, Грузиин ССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дурадхалнууд КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой заседани дээрэ зүбшөөн хэлсэгдэһэн байна.

Партиин XXVI съездһээ хойшо үнгэрһэн үе соо партийна зэргэнүүдэй ургалтын ба тэдэниие саашадань хүгжөөлгын зарим асуудалнууд тухай материалнуудые КПСС-эй ЦК-гай Политбюро хаража үзэбэ. Партида оролготой, коммунистнуудые тааруулан табилгын ба хүмүүжүүлгын, ажахын болон соёлой байгуулалтын шиидхэхы участогуудта партийна үүргэ нүлөөе дээшэлүүлхэ талаар партийна комитедүүдэй эхин организацинуудай хүдэлмэриин дүнгүүд согсологдоо, энэ хэрэгтэ ушаржа байһан дутуу дундануудые усадхаха хэмжээнүүд хараалагдаа.

Франциин гадаадын харилсаанай хэрэгүүдэй министр К. Шейсоной албанай хэрэгээр СССР-тэ ерэжэ, хэһэн хөөрэлдөөнүүдэй дүнгүүд тухай мэдээсэлые КПСС-эй ЦК-гай Политбюро шагнаһан, мүн гадаадын болон дотоодын политикын бусад хэдэ хэдэн асуудалнуудые хаража үзэһэн байна.

РСФСР-эй ГҮРЭНЭЙ ШАНГУУДЫЕ ОЛГОХО РСФСР-эй МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ КОМИССИҺАА

Литература, искусство болон архитектурын талаар РСФСР-эй Гүрэнэй шангуудые олгохо РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй Президиумэй комисси 1983 ондо РСФСР-эй Гүрэнэй шангуудые олголгодо зохёол бүтээлнүүдые абажа эхилбэ.

Ажалшадые коммунис ёһоор хүмүүжүүлгэдэ үүргэ нүлөө үзүүлхэ, социалис реализмын гол ёһонуудта харюусаһан, олониитын дунда үргэнөөр мэдэрэгдэһэн, мүн онсо өөрын шэнжэтэй ба эрьбалалта ехэтэй архитектурна шиидхэбэринүүд литература болон искусствын талаар хаража үзэгдэхэ байна.

Гүрэнэй, ниитын ба зохёохы эмхинүүд зохёол бүтээлнүүдые зууршалан дурадхажа шадаха.

1982 оной июниин 15 болотор толилогдоһон (харуулагдаһан, баригдаһан) зохёол бүтээлнүүдые комисси абаха юм. Тэдэ 1983 оной июниин 1 болотор абтаха байна.

Шан олголгодо зууршалан табиха асуудалнуудаар иимэ адресаар РСФСР-эй Гүрэнэй шангуудые олгохо РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй Президиумэй комиссида хандагты: 103274, Москва, Красно-пресненскэ Набережна, 2-дохи байшан, телефонууд: 205-59-16, 205-59-77.

РЕСПУБЛИКЫМНАЙ АЖАЛАЙ ҮДЭР

АПРЕЛЬ ҺАРЫН ТООСООГООР

Ленинскэ комсомолой нэрэмжэтэ Улаан-Үдын нарин сэмбын комбинат. Эндэ Л. Абёровагай ударидадаг ноохо илгагшадай комсомол-залуушуулай бригада «Түсэбтэ табан жэлэй гурбадахи жэлэй арбан һарын түсэбые Буряадай АССР-эй байгуулагдаһаар 60 жэлэй ойн һайндэртэ дүүргэхэ» гэһэн үүсхэл гаргажа, республикынгаа бүхы комсомолшуудта хандалга баталан абаа бэлэй.

Ноохо илгадаг цех. Ханадахи самбар дээрэ бэшэгдэһэн тоо, баримтануудые хаража, цехэй ажалай ябаса тухай юрэнхы мэдэсэтэй болобоб. Удаань цехэй партийна организациин секретарь Н. Н. Каратуеватай уулзажа, тодорхой хөөрэлдөө хэбэбди.

— Лидия Петровна Абёровагай ударидадаг комсомол-залуушуулай бригада хоёр жэлэй урда тээ эмхидхэгдээ һэн, — гэжэ Н. Н. Каратуева хөөрөөгөө эхилнэ.— Бригадын басагад ажалдаа абьяастай, цехэйнгээ ниитын ажабайдалда эдэбхитэй хабаададаг. Жэшээлхэдэ, Федосья Керокисян Буряадай хүдөө ажахын М. Н. Ербановай нэрэмжэтэ техникумдэ заочноор һурана. КПСС-эй гэшүүндэ кандидат Долгоржаб Иванова, коммунистнууд Наташа Маласова, Раиса Еранская урагшатай хүдэлнэд. Раиса Еранская Москвагай текстильнэ техникум заочноор дүүргэхэнь. Дипломно хүдэлмэреэ бэшэжэ дүүргэөд, гүрэнэй шалгалтануудые үгэхөөр мүнөө Москва ошонхой. Комсомолшууд Светлана Раднаева Римма Дамдинжапова хоёр дуу дуулаха дуратайнууд, цехэйнгээ уран һайханай коллективэй эдэбхитэд мүн. Юрэдөө, ажалдаашье, ажабайдалдаашье урагшаа һанаатайнууд. Абёрова өөрөө 1962 онһоо ноохо илгалгын цехтэ хүдэлнэ. Оролдосотой ажалша, түбшэн зантай, хүнтэй үгээ ойлголсожо ядадаггүй хүн.

Цех соо эндэ тэндэ обоолгдоһон ноохон харагдана. Илгагдаһан ноохотой тэргэнүүдые шэрэһэн хүхэ халаадтай хүнүүд тэргэнүүдээ нэгэ газарта хооһолнол. Л. Абёровагай бригадынхидта хүрэхэдэмнай, бусад бригадануудта адли туха сүлөөгүй хүдэлмэрилнэ. Светлана Раднаевагай тюк соохи ноохо гаргажа, лентэ дээрэ дэлгээхэдэнь, хоёр хажуудань гурба гурбаараа зэргэлэн зогсоһон хүдэлмэришэд түргэ түргэн хүдэлжэ, илгаһан ноохоёо амяарлан хайрсаг руу хэнэ.

— Нэгэ халаанда хэды шэнээн ноохо илгадаг гээшэбтэ? — гэжэ Римма Дамдинжапова хандабабди.

— Халаан бүхэнэй даалгабари ондо ондоо байдаг. Ехэнхидээ табан тонно гү, али 7 тонно ноохо илгаха түсэб үгтэдэг. Мүнөөдэр 7 тонно илгаха даабаритайбди, — гэжэ Римма хэлэнэ. — Түсэбөөрнай һонирхоо һаа, тоо бүридхэгшэдэ хандахадатнай болохо.

Тоо бүридхэгшын дэбтэр нээжэ, Абёровагай бригадын халаан бүридэ хэдэг ажалаар һонирхобобди. Үсэгэлдэрэйнь нормо 5 тонно, теэд 8 тонно 383 килограмм ноохон илгаглаа. Мүнөөдэрэйхинь 7 тонно, халаанай эхинһээ 3,5 часай туршада 3 тонно 784 килограмм илгагдаад байна. Халаанай дүүрэтэр түсэбөө дүүргэхэ, үлүүлэн дүүргэхэшье арга боломжотой гэжэ ойлгомсор.

Римма Дамдинжаповада дахин хандажа:

— Угаагдаһан ноохо илгана гүт, — гээд асуугдаба.

— Үгы, энэ Австралиһаа асарагдаһан ноохон. Өөрын шанартай ааб даа, — гэжэ Римма хэлэнэ. — Гол түлэб Эрхүүгэй областьһоо, сэхэнхинь республикымнай районуудһаа, Шэтын областьһоо асарагдаһан ноохон комбинадтамнай оруулагдана.

Бригадир Лидия Петровна бригадынгаа басагад тухай гансал һайшаалай үгэнүүдые хэлэнэ. Бултадаа эбтэй эетэйнүүд, нэгэ һаналтай. Бултадаа коммунис ажалай ударнигууд юм. Амаралтын үдэрнүүдтэ театрта, кинодо гү, али аяншалгын баазада суг ошодог байна.

Ингэжэ үүсхэл гаргаһан энэ бригадын гэшүүд хоёр жэл нэгэ һарын туршада түсэбэй ёһоор 2228,7 тонно ноохо илгаха даабаряа 2644,2 тоннодо хүргэжэ, даабарита түсэбөө 118 процент дүүргэээ. Ондоогоор хэлэбэл Л. Абёровагай бригада мүнөө апрель һарын тоосоогоор хүдэлжэ байнхай.

Б. ДАМВАРИНЧИНОВ.

Баунтын районой Джилиндын совхоздо Леонид Николаевич Плахин адуушанаар хүдэлдэг юм. Адуун һүрэг олошоруулха талаар ахалагша адуушан ехэ оролдолго гаргадаг. Совхоздо бүхыдөө 1150-яад толгой адуун тоологдоно. Тэрэнэй 370-дынь гүүн. Энэ совхоздо зуун толгой гүүнһээ дунда зэргээр 80 унаган абтана. Энэ муу үрэ дүн бэшэ. Энэ талаар адуушан Леонид Плахинай хубита ехэ. Энэ жэлдэшье түл түрэсэ һайн байхаар хүлеэгдэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: адуушан Л. Н. Плахин.

А. ШОЙЖОЛОВОЙ фото.

АГРОХИМИГҮҮДЭЙ ЗҮБЛӨӨН

Үсэгэлдэр Улаан-Үдэдэ республикын агрохимиин албанай хүдэлмэрилэгшэдэй зүблөөн болоо.

«Республикын агрохимиин албанай 1982 оной ажалай дүнгүүд болон 1983 ондо бэелүүлхэ зорилгонууд тухай» асуудалаар «Сельхозхимия» нэгэдэлэй түрүүлэгшэ, Буряадай АССР-эй хүдөө ажахын министрэй нэгэдэхи орлогшо **А. Д. Моглоев** элидхэл хээ.

Элидхэл тушаа Мухар-Шэбэрэй районой «Сельхозхимия» нэгэдэлэй түрүүлэгшэ **Г. Г. Варфоломеев**, Хурамхаанай районой агропромышленна нэгэдэлэй түрүүлэгшэ **М. М. Дагаев**, Сэлэнгын районой «Сельхозхимия» нэгэдэлэй оньһожоруулагдаһан отрядай механизатор **Н. П. Герасимов**, Зэдын районой «Сельхозхимия» нэгэдэлэй оньһожоруулагдаһан отрядай начальник **В. П. Зайцев**, Улаан-Үдын районой агропромышленна нэгэдэлэй ахамад агроном **Б. С. Разгус**, «Сельхозхимиин» Улаан-Үдын транспортна предприятиин жолоошон **А. Н. Капустин**, Кабанскын районой агропромышленна нэгэдэлэй түрүүлэгшэ **А. Г. Шалангов** гэгшэд үгэ хэлээ.

КПСС-эй обкомой хүдөө ажахын таһагые даагша **Б. Н. Николаев**, республикын агропромышленна нэгэдэлэй түрүүлэгшэ, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо **Б. И. Николаев**, хүдөө ажахын министр **В. У. Дарханов** гэгшэд хабаададсаа.

Зүблөөнэй түгэсхэлдэ агрохимиин албанай хүдэлмэрилэгшэдэй бэелүүлхэ 1983 оной социалис үялганууд баталагдан абтаа. Мүрысөөндэ шалгараһан түрүү коллективүүд болон түрүүшүүл шагнагдаа.

НИИТЭ ПОЛИТ-ҮДЭР БОЛОБО

...ниитэ полит-үдэр республикадам... үнгэрбэ. Партиин областной коми... секретарьнууд, обкомой гэшүүд ...н гэшүүндэ кандидадууд ажалша... урда үгэ хэлэбэ.

...ПСС-эй обкомой нэгэдэхи секре... А. У. Модогоев ба обкомой сек...арь В. Ф. Лысов агитколлективүү... хүтэлбэрилэгшэдэй республиканска ...нарта элидхэлнүүдые хэхэдээ, ...С-эй ЦК-гай ноябриин (1982 он) ...нумэй шиидхэбэринүүдэй ёһоор жу...ые саашадань шангадхаха, мүн ...Р-эй Эдеэ хоолой программые бэе...хэ талаар республикын ажалша ...ективүүдэй үмэнэ табигдаһан зо...онууд тухай хэлэбэ.

...ПСС-эй обкомой секретарь В. Г. ...нков «КПСС-эй ЦК-гай ноябриин ...2 он) Пленумэй шиидхэбэринүүд ...н тэдэниие бэелүүлхэ талаар об...ной партийна организациин зорил...уд» гэһэн элидхэл хүүргын түмэр ...эсэлнүүдые гаргадаг заводой управ...ин хүдэлмэрилэгшэдтэ болон меха...бсаралгын цехэй хүдэлмэришэдтэ ...дхаа.

...уряадай АССР-эй байгуулагдаһаар ...жэлэй ойдо зорюулагдаһан ниитэ...тическэ лекторидо КПСС-эй обко... секретарь Л. В. Потапов «Эконо...ые эршэтэй хурданаар хүгжөөлгэ, тэрэнэй ашаг үрые али болохоор дээшэлүүлгэ—ажахын-политическэ шухалын шухала зорилго» гэһэн темээр лекци уншаа.

Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшэ В. Б. Саганов Бэшүүрэй районой «Победа» колхозой ажалшадай урда, мүн облсовпрофой түрүүлэгшэ А. Д. Чукаев уран һайханай хэрэгсэлнүүдэй ба гар бэлэгүүдэй заводто үгэ хэлэбэд.

Ниитэ полит-үдэртэ 450 элидхэлшэд хабаадаа. Эдэмнай партиин горкомуудай, райкомуудай секретарьнууд, министерство, албан зургаанууд, промышленна предприяти, колхоз болон совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд болоно. Тэдэнэр гол анхаралаа КПСС-эй XXVI съездын, партиин ЦК-гай майн ба ноябриин (1982 он) Пленумүүдэй материалнуудта, ороной ба республикын мүнөө үеын социально-экономическа хүгжэлтын асуудалнуудта, журам шангадхалгада хандуулһан байна.

Хүтэлбэрилэгшэдтэй, партийна, советскэ, профсоюзай хүдэлмэрилэгшэдтэй, ниитын эмхинүүдэй түлөөлэгшэдтэй уулзахадаа, ажалшаднай һонирхоһон олон асуудалнуудаа саг дары шиидхэхэ аргатай байба.

В. ВАСИЛЬЕВ.

ХАБАРЫЕ УГТУУЛАН

ОРЕЛ. Глазуновско районой механизаторнууд техникэ заһабарилгые графигһаа уридшалан ябуулна. Область дотороо эгээ түрүүлэн тэдэнэр электрын элшэ хүсэ ехээр хэрэглэдэг бүхы тракторнуудые бэлэн болгожо табяа. Районой ажахынуудта комбайнуудшье бэлэн болгогдоно. Коллективнэ подрядай үндэһөөр ажалай түлбэриин аккордно гүрим хаа хаанагүй нэбтэрүүлһэнэй ашаар техникэ заһабарилха хүдэлмэри һайнаар ябуулагдана. Областиин олохон ажахынуудта ажал эмхидхэлгын ба түлбэриин энэ түрүү арга нэбтэрүүлэгдэнхэй, энэнь машина, техникэ түргөөр заһабарилгада туһа нэмэри болоно.

КАЛУГА. Хотын промышленна предприятинууд болон эмхи зургаануудай коллективүүдэй зуушалалгаар механизаторнуудай курсануудта һураһан 300 хүнгэ хүдөөгэй механизаторнуудай мэргэжэл олгогдобо. Энэмнай хүдөө ажахын техникэ жолоодохо эрхэ олгоһон үнэмшэлгэнүүдэй барюулагдаһан түрүүшын бүлэг болоно. Шефтээ абаһан ажахынуудта механизаторнуудаар хүдэлхэ залуушуулые бэлэдхэл олохон предприятинууд болон һуралсалай газарнуудта эмхидхэгдэнхэй. Дүй дүршэлтэй мэргэжэлтэд хэшээлнүүдые хүтэлбэрилдэг. Хабар тээшэ областиин механизаторнуудай отряд 5 мянган хүнөөр нэмээгдэжэ, газар хахалалгын, тарилгын болон хуряалгын бүхы агрегадуудай хоёр халаанай хүдэлмэри хангаха арга олгохо юм.

ОДЕССЭ. Хара далай шадарай ажахынуудай механизаторнууд намарай ургамалнуудай таряалангуудта аммиагай уһа оруулха агрегадуудые бэлэн болгожо дүүргэбэ. Сельхозтехникын мэргэжэлтэдтэй хамта колхоз, совхозуудай шадабаритад энэ зорилгоор лущильнигуудые тааруулан түхеэрээ юм.

Зургаа мянга гаран гектар эзэлдэг намарай таряалангай гурбанай нэгэ хуби шахууе аммиагай уһаар үтэгжүүлхээр хараалагдана.

ФРУНЗЕ. Иссык-Кульска областиин таряашад хүсы үбһэнэй, үрэ жэмэстэ модонуудай талмайе уһалжа эхилээ. Таряашад 300 мянган гектар хүрьһэндэ шииг оруулха гэжэ шиидэнхэй. Энэнь нёдондо жэлэйхиһээ һуралгүй ехэ болоно. Уһалагшадай хүдэлмэриие хүнгэдхэхын түлөө Түбэй Тянь-Шаньда, Чуйска ба Таласска голнуудта, ундэр хада газарта оршодог бусад полинуудта нүүдэл бүлүүр станцинуудые үргэнөөр хэрэглэнэ.

ВИТЕБСК. Белоруссиин хойто хубидахи ажахынууд ороохото-бобово ургамалнуудай өөһэдынгөө үрэһөөр түрүүшынхеэ хангагданхай.

Нёдондо жэлдэ Браславска болон Поставска районуудай таряашад гектар бүриһөө 20 гаран центнер тэжээлэй бобово ургамалнуудые, пелюшкэ болон викэ хуряаһан байна. Тиигэжэ тэдэнэр өөһэдынгөө хэрэглэмжые хүсэдөөр хангаһан, гадна районуудай агропромышленна нэгэдэлэй дурадхалаар үрэһэ хүрэнгын зарим хубиие хүршэнэртөө үгэһэн байна.

АШХАБАД. Туркменистанай таряашад хүсы үбһэ тарижа эхилээ. Гансал севооборотой полинуудта малай белогоор баян эрхим тэжээл таригдана. Мүнөө жэлдэ 56 мянганһаа дээшэ гектар талмайда шэнэ тарилга хэгдэхээр хараалагданхай. Энэнь нёдондо гойхиһоо ехэ юм. Олон жэлэй ногооной зарим хубинь кукурузатай, ешмээнтэй, тэжээлэй бусад ургамалнуудтай холижо таригдаха юм. Энэнь нэгэл талмай дээрэһээ тэжээлэй хоёр ургаса хуряаха арга олгохо байна.

ТАСС-ай корр.

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

ЗАЛУУ ХАЛААНДА— ОНСО АНХАРАЛ

Залуушуулые ажалша бэрхэ, үзэл сурталай талаар болбосоронги, арюун зүб ябадалтайгаар хүмүүжүүлхэ хэрэгые улам нарижуулан һайжаруулха гэһэн эрилтэнүүдые КПСС-эй XXVI съезд табиһан байна.

Загарайн районой партийна болон комсомолой организацинууд эдэ гол шухала заабаринуудые хүтэлбэри болгон, ажал ябуулгаяа эрхилжэ байдаг юм. Тиихэдээ ажалша коллективүүдэй шиидхэжэ байһан социально-экономическа зорилгонуудые бэелүүлгэдэ залуушуулай оруулдаг хубитые бүри ехэ болгохо хэрэгтэ нэн түрүүн онсо анхарал хандуулагдадаг гээшэ.

Мүнөө районой арадай ажахын бүхы һалбаринуудта таба мянга гаран хүбүүд, басагад хүдэлжэ байна. Тэдэнэй хоёр мянгаадынь комсомолшууд юм. Энэ хадаа горитой хүсэн мүн. Тиимэһээл эндэхи залуу үетэнэй ажал хэрэгүүдые шадамараар эмхидхэхэ гээшэ ехэ удха шанартай.

Районой үйлэдбэриин залуу түрүүшүүлэй амжалтанууд энэ талаар бэелүүлэгдэжэ байгаа хүдэлмэриин гэршэ болоно. Даажа байһан хэрэгтээ харюусалгатайгаар хандажа, ажалай үндэр үрэ дүнгүүдые туйлаһан, зон нүхэдтөө хүндэтэй болоһон комсомолой гэшүүд эндэ олон. Буряадай комсомолой шангай лауреат «Дружба» совхозой хонишон Борис Балданов, Онохойн ой модоной комбинадай хүдэлмэришэд Николай Червоненко, Анатолий Рубцов, XXI партийна съездын нэрэмжэтэ колхозой комбайнернууд Баир Базаров. Владимир Андреев болон бусадые тэдэнэй дундаһаа түбхын түрүүндэ дурдамаар.

Партийна организацинуудай анхарал оролдолго, залуушуулай бэелүүлжэ байһан хүдэлмэридэ коммунистнуудай өөһэдынь хабаададаг байһан ушар комсомолой эхин организацинуудай эдэбхитэй, эрмэлзэл түгэс ажал ябуулгада ехээр нүлөөлдэг гэжэ мэдээжэ. Онохойн ой модоной комбинадай, «Татарский ключ» гэжэ карьероуправлениин, Хандагатайн леспромхозой, Эрхирэгэй совхозой партийна организацинууд комсомол болон залуушуулай дунда эрхилэгдэдэг хүдэлмэридэ анхаралаа горитойгоор хандуулдаг байна. Эдэ предприятинуудай ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд—парткомуудай гэшүүдтэ тус хүдэлмэри даалгагданхай юм. Тэдэнэр лэ энэ талаар хэмжээ ябуулгануудые хараалха, үнгэргэхэ хэрэгтэ хабаадалсадаг, аха нүхэдэй талаһаа комсомол болон залуушуулда туһаламжа үзүүлдэг байна.

Гэхэтэй хамта залуу халаандаа анхаралаа мууса хандуулдаг хүтэлбэрилэгшэд, коммунистнууд район дотор дайралдана.

Комсомолой организацинуудта хүдэлжэ байһан коммунистнуудай ажал ябуулгын ашаар партийна организаци залуушуулай хэрэгүүдтэ нэн түрүүн нүлөө үзүүлдэг. Тиимэһээ районой комсомолой организацинуудта хэр олон партиин гэшүүдэй хүдэлдэг байһые хаража үзэлтэй болоно. Эндэхи эхин организацинуудай секретарьнарай 34 процентнь коммунистнууд, харин энэ тушаалда ажалһаа сүлөөлэгдэжэ дэбжүүлэгдэһэн секретарьнарай 50 процентнь партиин гэшүүд юм. Эдэ тоо, баримтанууд сагай эрилтэдэ үшөө гүйсэд харюусанагүй гээд онсололтой. Тиихэдэ эндэхи комсомолой олон организацинуудай тоосоото-һунгалтын суглаанууд графигай ёһоор үнгэргэгдөөгүй байна. Мүн зарим предприяти, ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд, зарим парткомууд болон партбюронуудай секретарьнар эдэ суглаануудташье хабаадаагүй. Жэшээнь, иимэ ушарнууд Тайлсын, «Дружба» совхозуудта, «Госкомсельхозтехникын» районой отделенидэ ушараа. Тииһээ тиитэрээ комсомолой гэшүүд суглаанууд дээрээ захиргаанай хүтэлбэрилхы тушаалтадта олон асуудалнуудтай байһанаа элирхэйлээ.

Мүнөө үедэ хүдэлмэришэдэй эдэбхи хүгжөөхэ, ажал хэрэгтээ зохёохы ёһоор хандаха, ажалай журам бэхижүүлхэ асуудалнуудта онсо анхарал хандуулагдана. КПСС-эй ЦК-гай ноябриин (1982 он) Пленум эдэ бүгэдэн дээрэ тусгаар тогтоо. Тиимэһээ районой комсомол болон залуушуулай ажал ябуулгые дурдагдаһан эрилтэнүүдһээ дулдыдан, хаража үзэхэ гээшэ тон шухала. Хэрбээ 1982 оной январиин нэгэнэй байдалаар район дотор комсомол-залуушуулай 59 коллективэй байһан һаа, мүнөө 42 болоод байна. Оньһожоруулагдамал нүүдэл 174-дэхи колоннодо, Шулуутайн леспромхоздо, Шэнэ-Бэрээнэй заводто иимэ коллективүүд үсөөрөө. Ушарынь гэбэл, предприятинуудай хүтэлбэри сугтаа ажаллажа байһан хүдэлмэришэдые таһалжа, үйлэдбэриин ондоо ажалда эльгээжэрхидэг байха юм. Эндэ нэрлэгдэһэн предприятинуудта комсомол-залуушуулай коллективүүдэй үсөөрһэн ушарнууд ВЛКСМ-эй комитедүүдэйнь, парткомуудайнь энэ асуудалда анхаралаа мууса хандуулдаг байһые харуулна. Зүгөөр залуушуулай эдэбхи, эрмэлзэл зоригые бадаруулжа шададаг, тэдэнэй ажал ябуулгые тааруугаар эмхидхэн ябуулдаг жэшээнүүд бии. Жэшээлхэдэ, Онохойн ой модоной комбинадта комсомол-залуушуулай табан коллектив амжалтатай һайн хүдэлжэ байдаг. Василий Сысоев, Иван Спиридонов гэгшэдэй хүтэлбэрилдэг бригаданууд даабарияа ходо үлүүлэн дүүргэдэг байха юм.

Тус комбинадай хүдэлмэришэдэй политическэ, экономическа һуралсал ажабайдалтай нягта холбоотойгоор бэелүүлэгдэдэг. ЛПК-гай 78 залуушуул комсомолой политическэ гэгээрэлэй 4 һургуулида хабаадуулагданхай. Мүн предприятиин 200 гаран хүбүүд, басагад эрдэм һургуулияа дээшэлүүлжэ байнхай.

Залуушуулай хэрэгүүдтэ эгээл иимэ партийна анхарал оролдолго гаргаһан газартал эдэбхитэй, ошотой ажалай эрхэ байдал тогтодог байна гээшэ. Тиимэһээл тус предприятиин хүдэлмэришэд Н. Червоненко, А. Рубцов гэгшэдэй арбан нэгэдэхи табан жэлэй, гол үндэһэн жэлэй даабарие комсомолой байгуулагдаһан үдэр болотор дүүргэхэ гэһэн уялга абаад, хүдэлжэ байһаниинь гайхалгүй болоно. Энэ үүсхэлыень ЛПК-гай олон комсомол, залуушуул дэмжэнхэй.

Хүрьбын ОПХ-гай, Хандагатайн ЛПХ-гай, XXI партсъездын нэрэмжэтэ колхозой болон бусад хэдэн предприяти, эмхи зургаануудай партийна организацинууд залуу халаандаа анхаралаа хандуулан, ажал ябуулгаяа эрхилдэг байна.

КПСС-эй райком, предприяти, ажахы болон эмхи зургаануудай партийна, комсомолой организацинуудай секретарьнарай, хүтэлбэрилэгшэдэй зүблөө тээмэндэ үнгэргөө. Тэндэ комсомолой организацинуудай партийна хүтэлбэрилгые һайжаруулха тухай асуудал зүбшэн хэлсэгдэжэ, энэ талаар район дотор бэелүүлэгдэжэ байһан ажал ябуулгада сэгнэлтэ үгтэһэн, дүүргэгдэхэ хэмжээ ябуулганууд хараалагдаһан байна.

Д. ТУМАНОВ.

Загарайн район.

О

Хурамхаанай районой Дэрээнэй совхозой түрүү механизатор Дондоп Аранзаевич Цыденовые манай корреспондент А. Шойжоловой зураг дээрэ харанат. Дондоп Аранзаевич—совхозой ажалай ветеран. Энэмнай НАТИ түхэлэй трактор дээрэ ажаллажа эхилһэн байха. Эдир залууһаа түмэр агтын жолоо барижа эхилээд, мүнөө болотор, гушан табан жэлэй туршада хүдэлжэ ябана. Энэ сагай туршада тэрэ хододоол түрүү зэргэдэ, социалис мүрысөөнэй манлайда дабшадаг.

Түрүү механизатор арбан нэгэдэхи табан жэлэй даабарие хоёр жэл дүрбэ һарын туршада дүүргэхэ гэһэн эрмэлзэлтэй. Дондоп Аранзаевич В. И. Ленинэй түрэһэн үдэртэ табан жэлэйнгээ даабарие дүүргэхэ хүсэлтэй.

О

ГРАФИГҺАА ХОЛО УРИДЛАН

Баргажанай леспромхозой модо шэрэдэг машинануудай жолоошод арбан нэгэдэхи табан жэлэй гурбадахи жэлдэ урдань туйлаһан амжалтануудаа улам арьбадхаха гэжэ шиидэнхэй. В. В. Сакуев, К. Г. Кустов, Ю. Н. Кочетов, Г. А. Карпов гэгшэдэй хүтэлбэрилдэг экипажнууд леспромхозой жолоошодой дунда дэлгэрэлэн социалис мүрысөөндэ түрүүлжэ ябаһаар үнинэй юм. Жэшээнь, эдэ экипажнууд январь һарынгаа түсэбтэ даабарие 180 процент хүрэтэр дүүргэһэн, мүн февраль һарада баһал бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлжэ байна.

Табан жэлэй түрүүшүүлэй тоодо ороһон эдэ экипажнууд ажалаа зүбөөр эмхидхэһэнэйнгээ, түрүү онол арга нэбтэрүүлһэнэйнгээ ашаар иимэ амжалта туйлана. Социалис мүрысөөнэй тугые дээрэ үргэһэн дурсагдагша экипажнууд Буряадай АССР-эй 60 жэлэй ойн һайндэр болотор юһэн һарынгаа түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхэ уялга абанхай, графигаа холо уридлажа ябана.

Н. ОРЛОВ.

АНХАРАГТЫ: ТҮРҮҮ ДҮЙ ДҮРШЭЛ

ШЭНЭ АРГЫН ҮРЭ

□ Мал шахалгын эндэхи байрада нэгэ доро 550—600 үхэрые 3 хүн харууһална. □ Эндэ малшадай ажалай бүтээсэ хоёр дахин дээшэлээ. □ Намартаа-үбэлдөө үхэр бүхэнэй шэгнүүр сүүдхэдэ 1170—1500 хүрэтэр граммаар нэмээгдээ. □ Тиигэжэ абтаһан мяханайнь центнер бүхэнэй өөрынь үнэ сэн 2 дахин хямдараад, 90 зааха үлүүтэй түхэригтэ хүрөө. □ Энээнһээ совхоз жэлдээ 15—16 мянган түхэригэй сэбэр ашаг олзо абаха аргатай болоо.

Сагаа һарын гараһаар үдэрэй үлэ мэдэг ута, үбэлэй наранай элшын яһала хурсахан болоһониинь мэдэгдэбэшье, хорон хүйтэн жабарай охин үшөөл бууражагүй байна. Эгээл тиимэһээ эндэ байһан хэдэн зуун малай аминда оршон тойронхи уурал манан болошоно, үхэрнүүдэй үһэ ноoһоншье бууралтан сэнтэнхэйнүүд.

—Харанагта эдэниие, таргалжа байһан мал гэжэ мэдэхээр лэ даа. Хуу үһэ ноһоёо норооторнь долёожо, пүсхылдэшэнхэй, уурал бааяжа ябана гүбэ, —гэжэ Хандалын совхозой Шергинскэ отделениие эрхилэгшэ А. Н. Кочетов омогорхонгёор дуугарна.

Хайша хайшаа хэдэн зуун метр үргэнтэй, уужам ехэ хорёо соо нэгэ доро 600 үхэрэй зэргэлээд эдеэлжэ байхыень харахада урматай даа. Тэдэнэй хүндөөр уухилалдаха, үбһэ тэжээл ээлжээ эхигүй жажалхадань миил хүүехэ абяан дуулдаха юм. Хойноо КТУ-10 түхэлэй тусхай оньһон түхеэрэлгэтэй тэргэ шэрэһэн «Беларусь» трактор гүйлгэжэ ерэбэ. Тэрэ хорёогой гурбан хэныые тойруулжа хэһэн кормушкануудай захаар аалихан ябаад, холимол тэжээл тэрээн руу жэгдээр таһалгаряагүй гоожуулна. Кормушка соонь шэнэ, шэмэтэй һайн, уурал бааяма халуухан тэжээлэй адхагдахада үхэрнүүд бүришье абьяастайгаар эдинэд.

—Шахамалнуудайнгаа кормушканууд соо үдэрэй гурба дахин холимол тэжээл хэжэ үгэдэг зомди. Нэгэ тогтомол сагыень минуташье хожомдуулан, уридуулангүй кормушка соо тэжээл хэжэ үгэхэдэл мал энэ гуримдаа һураад, һайнаар эдеэлдэг, дуратайгаар уһалдаг, амардаг гээшэ. Энээнһээ тэдэнэй таргалжа, шэгнүүрээ нэмээхэньшье дулдыдадаг гэжэ һанагшаб,—гээд, тракторист Иван Пермяков хэлэнэ.

—Иигэжэ эдеэлүүлхэдэ үхэрнүүдэй тэжээлэй рацион хэр зүбөөр сахигданаб? — гэжэ асуубаб.

—Энэмнайшье аргагүй нарин ааб даа. Тэжээлэйнгээ цехһээ хэршэгдэһэн, үйрүүлэгдэһэн, холигдоһон үбһэ, һолоомо, талха таряа, силосые хуу шэгнэжэ абадагбди. Тиигэжэ үдэр бүхэндэ хэды шэнээн тэжээл эдюулэгдээб гэжэ тодо мэдээтэй байдаг. Бидэ мүнөө үбэлэй сагта үхэр бүхэндэ үдэрэй 3 килограмм үбһэнэй, 4—4 килограмм һолоомоной, талха таряанай, 20 килограмм силосэй хүртэхөөр эдюулнэбди. Энэмнай тэжээлэй 9 единицэ болодог юм,—гээд, ахалагша малшан Алексей Дорохов харюусана.

—Шахамалнуудтнай шэгнүүрээ хэр ехээр нэмээнэб?

—Өө, юу хэлэнэбтэ, намартаа, үбэлэй эхеэр үхэр бүхэн шэгнүүрээ сүүдхын 1370—1500 грамм хүрэтэр нэмээгээ юм. Түрүүшээр өөһэдөөшье гайхаалди. Жэшээнь, сентябрьда шэгнэхэдэмнай шахамал бүхэн шэгнүүрээ сүүдхын 1517 граммаар нэмээһэн байгаал. Дулаан байгаад лэ, шэмэтэй тэжээл, ногоо ехээр эдеэд, мал тиигэжэ ехээр таргалаа бшуу. Харин мүноо шанга хүйтэндэ газаа эдеэлжэ байхадаа, юун тиимэ ехээр нэмээхэб даа. Мэдээжэ. Тиигэбэшье үнгэрһэн декабрь, январь һарада үхэр бүхэнэй шэгнүүр сүүдхын дунда зэргээр 800 гаран граммаар нэмээгдээ. Харин урда жэлнүүдтэ буруу, хашарагууд үбэлдөө шэгнүүрээ нэмээхэһээ байтагай, туража ондо ородог һэн,—гэжэ эндэ байһан ажахын ахамад зоотехник А. И. Вторушин тодожо абаад хэлэнэ.

Хандалын совхозойхид нёдондо намар түрүүшынхээ иигэжэ үхэрнүүдые үбэл, зунгүй хаагаад шахаха тусхай талмай гэхэ гү, али уужам хорёо түхеэрээ юм. Энэ хорёогоо тойруулжа 600 метр утатай кормушка табяа. Мүн малай дуратайдаа ерээд үһа ужа байхаар ута гэһшын хобоонуудые тодхобо. Хүйтэндэ үхэрнүүдэй һүнинь орожо хонохо бүтүү дал түхеэрээ. Тиигэжэ үнгэрһэн жэлэй августын эхеэр эндэ 600 эрэ хашарагуудые суглуулаа һэн. Тэдэнээ 3,5 һара соо шахан таргалуулаад, эгээл томонуудыень шэлэжэ, ноябрь, декабрь һарада мяханай комбинадта ябуулаа. Бүхыдөө тушаагдаһан 375 үхэрынь тус бүридөө дунда зэргээр 373 килограмм татаа. Нилээд олон шахамалнуудынь 400—410 хүрэтэр килограмм шэгнүүртэй болоһон байгаа.

Эбэртэ бодо мал түргэнөөр шахан таргалуулха шэнэ арга хэрэглэһэнэй ашаар тус совхоз нёдондо гүрэндэ мяха худалдаха түсэбөө 1000 центнерээр үлүүлэн дүүргээ. Мүн урда жэлэйхитэй сасуулхада, мяха үйлэдбэрилгые 1,5 дахин ехэ болгожо шадаа.

—Гансашье энэ бэшэ, мүн экономическа талаараа тэрэмнай ехэхэн ашаг үрэтэй байгаа. Зай, харыт даа. Эдэ хорёо хото, хобто кормушкануудые түхеэрхын тула 3,1 мянган түхэриг гаргашалаабди. Харин, нэгэдэхеэр, урдань малшан бүхэн ехэдээл һаа, 80—90 үхэр харууһалдаг байбал, мүнөө эндэ 3 хүн 600 мал харууһалдаг болоод, ажалай түлөөһэнһөө горитой мүнгэн алмагдаа. Гадна малай шэгнүүр урдынхиһаа хоёр дахин ехээр нэмээгдэнэ ха юм. Хоёрдохёор, малда эдюулэгдэһэн тэжээл аша үрээ һайнаар харюулна. Шахалгын болзор хороогдоно. Гурбадахяар, эрхим шанартай мяхан гүрэндэ ехэ худалдагдажа, үнэ сэнгынь һураггүй ехэ боложо үгэнэ гээшэ,—гэжэ ахамад зоотехник карман сооһоо дансаяа гаргажа, олон тоонуудые дурдаба.

Үнгэрһэн жэлдэ энэ талмайда шахагдамал үхэрнүүдэй мяханай центнер бүхэнэй өөрынь үнэ сэн 90 түхэриг 50 мүнгэтэ болоо. Тэрэнэйнь центнер бүхэн 150 түхэригөөр гүрэндэ худалдагдаа. Тиихэдээ шахамал бүхэнһөө 40 түхэриг сэбэр ашаг олзо оруулагдаа бшуу. Ондоогоор хэлэбэл, эндэхи байра түхеэрхэдэ хэрэглэһэн гаргашань хэдэн арбаад дахин харюулагдаа гээшэ.

Совхозой дирекци, мэргэжэлтэд гансахан үхэрнүүдые шахан таргалуулха талмай түхеэрээд, ажалаа хизаарлаа бэшэ. Шергинскэ отделениие бүхыдэнь мяханай мал түргэнөөр түлжүүлхэ, шахан таргалуулха мэргэжэлтэй болгоо. Эндэ бүхы фермэнүүдһээ эрэ буруунууд суглуулагдажа, тусгаар һайн харууһанда табигдана. Мүнөө тэндэнь 500 жэжэ мал асарагданхай. Залуу малшан коммунист Николай Чупров нүхэртэеэ тэдэниие харууһална, эдеэлүүлнэ. Үнгэрһэн январь һарада буруу бүхэнэйнь шэгнүүр 700 шахуу граммаар нэмээгдээ. Тэдэ малынь тус тустаа 270—280 килограмм шэгнүүртэй болгогдоод, шахан таргалуулгын талмайда дамжуулагдаха юм.

Тиигэжэ эндэ мяханай малые түргэнөөр түлжүүлжэ, томо болгохо, шахан таргалуулха хүдэлмэри таһалгаряагүй нэгэ поточно гуримаар эмхидхэгдэнэ гээшэ. Отделениинхид малайнгаа эдихэ үбһэ тэжээлые өөһэдөө бэлэдхэдэг. Жэшээлхэдэ, үнгэрэгшэ [illegible]артаа тэдэнэр өөһэдынгөө [illegible]зэр 10 мянган центнер үбһэ, 5 мянган тонно силос, нилээд ехэ орооһо таряа, һолоомо суглуулжа абаһан байна.

—Бүхы малдаа үбэлэй үедэ дүүрэн рационоор эдюулжэ шахаха, мүн зунай тэн болотор, ногооной һайн ургатар эдюулхэдэмнай хүрэхэ тэжээл бии даа,—гэжэ эндэхи отделениие эрхилэгшэ нүхэр Кочетов хэлэнэ.

Үхэрэй мяха ехээр үйлэдбэрилдэг, гүрэндэ элбэгээр худалдадаг болохын тула эндэхид нэн түрүүн тугалнуудые дороо забһартай дээрэ үргэгдэһэн поолтой байрануудта түлжүүлжэ, удаань тэдэниие томохон болоходонь, эмэ, эрээрнь илгажа, тусгаар һайн харууһа, тэжээл дээрэ байлгажа, түргэн түлжүүлээд, эрэнүүдыень шахажа мяханда тушаадаг, эмэнүүдыень үнеэд болгодог гурим тогтоохо зорилготой. Тиигэжэ эрэ үхэрнүүд гол түлэб 17—18 һаратайдаа тус бүридөө 380 шэгнүүртэйгээр мяханда тушаагдадаг болохо байна.

—Энэ талаар хэхэ юумэмнай үшөөл ехэ байна. Жэшээнь, шахамалнууд мүнөө газаа байгаагүй, дулаан байрада байлгагдажа, эдеэлүүлэгдээ һаа, шэгнүүрээ үшөөл ехээр нэмээхэ һэн. Теэд аяар 500—600 үхэрые хаагаад шахаха, досоонь хэрэгтэй оньһожоруулга тодхохо һайн байра үгыбди. Даб дээрэ шанга хүйтэндэ, һалхи шуурганда үхэрнүүдые оруулха сарай барижа байнабди. Хоёрдохёор, мяханай малда һайжаруулагдаһан бэлшээри түхеэрхэ саг ерээ гэжэ һанагдана. Тэрэгүйдэ зуниинь үхэрнүүдээ үһанай аралнууд дээрэ, ойн соорхойнуудта адуулхадамнай, шэгнүүрээ оройдоошье ёһоор нэмээдэггүй,—гэжэ ажахын ахамад зоотехник А. И. Вторушин хэлэнэ.

М. НАМЖИЛОВ.

Кабанскын район.

МҮРЫСӨӨНЭЙ ТҮРҮҮ ЗЭРГЭДЭ

УЛААН ТУГ[…] АЛДАНГҮ[…]

Үнгэрһэн жэлэй декабриин 29-дэ ашаанай поезд Хойто-Муяын хадануудай баруун талада оршодог «Тоннельный» посёлок хүрэжэ ерээ бэлэй. Мүнөө БАМ-ай барилгада хэрэгтэй ашаан «Тоннельный» посёлок хүрэтэр гэхэ гү, али БАМ-ай 626-дахи километртэ асарагдана. Сибириин суута Лена мүрэнэй эрьеһээ Амар мүрэн тээшэ 626 километр зайда түмэр харгы табигдаад байна.

— Манай оньһожоруулагдамал 135-дахи колоннын коллективэй оруулһан хубита яһала ехэ. Бидэ 130 километр түмэр замай далан бэлэдхэжэ, олон миллион кубометр хайр шорой, шулуу шохой зөөгөөбди. Үнгэрһэн жэлдэ 1,5 миллион кубометр шорой зөөжэ, 37 километр харгы эрхим шанартайгаар бэлэдхээ һэмди. Манай хүдэлмэришэд Хойто-Муяын хадануудай дундуур түмэр харгын далан бэлэдхэхэ даабаряа дүүргээд, Таксимо тээшэ түмэр харгы барилсажа эхилбэ. Байгша оной түрүүшын хахад жэлэй даабари болзорһоонь урид дүүргэжэ, Буряадай АССР-эй 60 жэлэй ойн һайндэрые нэрэтэй солотойгоор угтахаар эрид шиидэнхэйбди. Иимэ хүсэл эрмэлзэлтэйгээр социалис мүрысөөн дэлгэрүүлэгдэнэ, — гэжэ тус колоннын партийна организациин секретарь В. Е. Щекин мэдүүлбэ.

Оньһожоруулагдамал 135-дахи колоннын хүдэлмэришэд 1974 онһоо хойшо БАМ-ай барилгада хабаадалсажа, олон зуугаад километртэ авто-харгы, түмэр харгы барилсажа, баян дүршэлтэй болоһон ааб даа. Даажа абаһан ажал хэрэгтээ харюусалга ехэтэйгээр хандадаг заншалтай. Юһэн жэлэй туршада даабаряа дүүргээгүй ушар эдэнэй талаһаа үзэгдөөгүй юм. СССР-эй 60 жэлэй ойн һайндэртэ зорюулагдаһан мүрысөөндэ тон эдэбхитэйгээр хабаадалсажа, олоной дундаһаа нэгэтэ бэшэ шалгараа юм. Үнгэрһэн жэлэй дүрбэн кварталай туршада КПСС-эй Хойто-Байгалай райкомой, райгүйсэдкомой дамжуулгын Улаан туг алдангүй абажа гараа.

— Бидэ арбан нэгэдэхи табан жэлэй гурбадахи жэлдэшье дамжуулгын Улаан тугые алдангүй абажа ябахын тула бүхы хүсэеэ зорюулхабди, — гэжэ тус колоннын начальник М. Л. Буйнов бидэндэ хэлэбэ. М. Л. Буйнов 1974 ондо тус колоннын коллективые эмхидхээд, БАМ-ай ба[…] дан түргэнөөр хэ[…] хубитаяа оруула[…] дэлмэришэдэйнгөө […] га эрилтэ таби[…] жуугаар, тэдэнэр[…] дал байдалые һа[…] тушаа һаналаа х[…] ябадаг.

Колоннын мэд[…] тор, машинану[…] торнууд, бульдозе[…] бан халаанай тү[…] лагдажа, хайр ш[…] даабари холо ү[…] П. П. Новгород[…] Межаков гэгшэдэ[…] рилдэг бригада[…] лективүүд даабар[…] 140—150 процент[…] Жэшээлхэдэ, В. […] во[…] хүтэлбэрилдэ[…] жолоошод Хойто[…] дануудай түмэр […] лан барилсажа, […] кубометр хайр […] гоод, үнгэрһэн […] бэдэхи квартала[…] 165 процент д[…] дартай.

Экскаваторай […] А. Е. Литвинцев […] гэдэхи табан ж[…] ри дүрбэн жэл[…] дүүргэхэ гэһэн […] гаа бэлэй. 135-[…] ныи захиргаан[…] профсоюзай эхи[…] цинууд энэ үүсхэ[…] жээ һэн. Түрүү[…] П. П. Горбунов, […] щенко, П. П. Не[…] лон бусад халаа[…] даабари 15—20 […] үлүүлэн дүүрг[…] харгы бариха х[…] таяа оруулалсан[…]

— «Нэгэн —[…] булта —нэгэнэй […] һэн уряа доро […] шэднай, бэе бэе[…] сан, ажаллана. […] жэлдэ Таксимо […] мэр харгы бар[…] миллион түхэриг[…] хэ даабаряа болзо[…] дүүргэхээр ш[…] Байгша оной тү[…] хад жэлэй да[…] дуур 400 мян[…] ашаглажа, Буря[…] эй 60 жэлэй һа[…] лай ехэ бэлэгтэ[…] гэһэн уялга аба[…] раа түсэбөө бэел[…] тэ бултадаа хуб[…] ха ёһотойбди, […] колоннын начал[…] Буйнов бидэни[…] ба. «ЗапБАМстр[…] ция» трестын […] хим оньһожору[…] колоннын колле[…] оной даабари […] урид дүүргэжэ, […] лүүлхэ, солоо[…] байһандань эти[…]

К. ЖА[…]

ЗУРАГУУДЫЕ БЭЛЭГЛ[…]

ИВАНОВО. Бүд нэхэгшэдэй хизаарай эгээл үнинэй уран зураашадай нэгэн Валерий Пахров Иваново хотын 4-дэхи дунда һургуулида 120 зураг болон графическа хуудаһа бэлэглэбэ. Уран зураашын түрэһэн ба олон жэлнүүдтэ ахамад уран зураашаар хүдэлһэн областиин түбтэ олонхи зурагуудынь зорюулагданхай юм.

Хэдэн арбаад жэл соо хүдэлхэдөө Пахров түрүүшын Соведэй угай бэшэгые зураг дээрэ һэргээн байгуулһан байна. Тэрэнэй горитой хубинь һургуулин[…] бигдаа гээшэ.

Тус һургуули[…] дые гоё һайха[…] байхаар хүмүү[…] ехэ юумэн хэгд[…] зурагай кружо[…] да дуратайшуу[…] найман жэл хү[…] һурагшад обла[…] зурагай музей[…] байдаг. Эндэхи […] училищиин бо[…] уран һайхана[…] һурагшад бүтэ[…] болоод эндэ […]

В. И. ЛЕНИНЭЙ ҺҮҮЛШЫН ЗОХЕОЛНУУДАЙ 60 ЖЭЛЭИ ОИДО

СОЦИАЛИЗМЫН ИЛАЛТАНУУДАЙ ҮЕ ША[…]

1922 оной һүүл болон 1923 оной эхеэр хүндөөр үбшэлһэн Владимир Ильич һүүлшынгээ бэшэгүүд болон статьянуудые диктовалжа үгэһэн байна. Тэдэнь иимэнүүд байгаа: «Съездэ эльгээһэн бэшэг», «Госпланда хуули гаргадаг үүргэ олгохо тухай», «Национальностьнууд гү, али «автономизаци» тухай асуудалда», «Дневнигһээ абтаһан хуудаһанууд», «Коопераци тухай», «Манай революци тухай», «Рабкриниие яажа шэнэдхэн хубилгахамнайб», «Багашье һаа, һайниинь дээрэ». Эдэнь революциин гениин байгуулһан агууехэ теори сурталые түгэсхэһэн, зохёохы хүдэлмэриинь айхабтар шухала шата болоһон байна. Революционно теори болон бодото байдалай талаар энээнһээ урагша Ленинэй хэһэн юумэнэй ехэ хубинь эдэ һүүлшын бэшэгүүд болон статьянууд дотор согсологдон гүнзэгырүүлэгдэһэн. Эдэ бэшэг болон статьянууд хоорондоо таһаршагүй нягта холбоотой байһан тула бодото дээрээ нэгэн ехэ зохёол, мүн дэлхэйн сүлөөрэлгын тэмсэлэй юрэнхы шэглэлые хараада абан, Россие социалис ёһоор хубилгаха нэгэн программа болоһон байна.

Ленинэй эдэ гайхамшаг зохёолнуудынь ерээдүйн ехэ амжалтануудта урматай соггойгоор этигэһэн революционно мэдэрэлээр нэбтэрэнхэй юм. Бэрхэшээлнүүдэй хэршье олон һаань, Коммунис партяар хүтэлбэрилэгдэһэн манай арад социализм байгуулжа шадаха гэжэ этигэжэ байһанаа энээнһээ урдашье Ленин нэгэнтэ бэшэ мэдүүлһэн байгаа. «...Нэповскэ байһан Росси социалис Росси болохол» гэһэн, уридшалан мэдэһэн үгэнүүдээр Ленин 1922 оной ноябриин 20-до Москвагай Соведэй пленум дээрэ хэлэһэн үгээ дүүргэһэн юм. Энэнь олоной урда тэрэнэй хэлэһэн һүүлшын үгэнь байһан бэлэй. Социализм заатагүй илаха гэһэн Ленинэй этигэлынь бүхы һүүлшын бэшэг, статьянуудтань элитээр харагдажа, парти болон арад зондо айхабтар ехэ зоригжуулхы удха шанартай байһан юм.

Шэлжэн оролгын тэрэ үе **хэсүү бэрхэ** байгаа. Империалистнууд Россидахи шэнэ байгуулалтые зэбсэгтэ добтолгоор унагаажа шадаагүй, Октябриин революциин туйлалтануудые усадхажа шадаагүй һэн. Гэбэшье тэдэнэр орониие емнай шадахадал ехээр һандаргаха гэжэ аһан шадалаараа оролдоһон, тиин энэнь социализмын экономическа үндэһэ һуури байгуулгада тон ехэ һаад тойбо болоһон юм. Гадна Октябриин илалтаһаа уламжалан, Европодо бадарһан революционно дэбжэлтэ бууража эхилээд, Советскэ Союз дайсан харша капиталис гүрэнүүдээр хүреэлэгдэһэн ори ганса социалис орон боложо үлөө һэн.

Иимэ эрхэ байдалда манай орондохи социализмын хуби заяан тухай асуудал айхабтар хурсаар табигдаад байба. Меньшевигүүд, троцкистнууд, Баруун Европын социал-демократиин удамаршад тэрэ асуудалые дахяад һэргээбэ. Октябриин революци гээшэ тушаан боложо тохёолдоһон зүйл мүн, тиин Россида социалис байгуулалта тогтоохо эрхэ нүхэсэл үгы гэжэ харуулхые тэдэнэр һэдэһэн байна. Оппортунистнуудай иигэжэ нюдэ балай, үсэд мохоогоор этигэн бодомжолдог ябадалыень буруушаан элишэлхэ, түүхын тохёолдоһон эрхэ байдалда социализмын тогтонижохо бодото хараа шэглэлые харуулжа үгэхэ шухала байгаа.

Энэ зорилгые Ленин эрхимээр дүүргэһэн байна. Бии боложо байгаа социализм эсэсэй эсэстэ капитализмые илаха юм гэжэ тэрэ һүүлшынгээ бэшэг, статьянуудта үнэншэмэ тодоор харуулаа һэн. Энэ хадаа дэлхэйн хүгжэлтын бодото ябасаар тодорхойлогдоно. Ушарынь хадаа дэлхэйн хүн зоной асари олонхиие капитализм өөрөө һургаад, тэмсэл хэхыень баадхана бшуу. Уласхоорондын хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй хэлбэришэгүй ургалта, мүн дарлагданги арадуудай национально-сүлөөрэлгын хүдэлөөнэй эли бодо дэбжэжэ байһан ябадал социализмын илалтада туһа дүхэм болохо байгаа. Ушар иимэһээ «социализмын эсэслэн илаха байһандань» ямаршье һэжэг байгаагүй. (Зохёолнуудай гүйсэд суглуулбари, т. 45, хууд. 405).

Гэбэшье СССР-тэ социализмын эсэслэн илахань ерээдүйдэ туйлагдаха хэрэг байгаа. Наада захань хэдэн оронуудта илалтата социалис революцинуудай болоогүйдэ, социализм эсэслэн илажа шадахагүй байһан юм. Харин тэрэ үедэ совет арад бусад оронуудай хүдэлмэришэн ангиһаа материальна туһаламжа абангүйгөөр, гансаараа социалис хубилалтануудые бэелүүлжэ эхилхэ баатай болоһон байна.

Тиин СССР амжалта туйлаха гэһэн найдабари, социализм байгуулха дотоодын эрхэ байдал манда ямар байгааб?

В. И. Ленин энээндэ гүйсэд дүүрэн харюу үгэһэн байна. Коммунис партяар хүтэлбэрилэгдэжэ ябаа арад зон соёлой, техникын талаар байһан гээгдэлые усадхаад, капитализмһаа социализмда орохо социально политическэ эрхэ нүхэсэл орон доторoo бии болгонхой гэжэ тэрэ зааба. Өөрынгөө зохёохы үүргые улам дүүрэнээр дэлбэлэн харуулжа байгаа пролетариадай диктатура, хүдэлмэришэн ангиин хүтэлбэрилхы үүргэтэйгээр хүдэлмэришэд болон таряашадай улам бэхижэжэ байгаа холбоон, үйлэдбэриин гол хэрэгсэлнүүдэй пролетарска гүрэнэй гарта байһан ушар —эдэ бүгэдэ хадаа СССР-тэ гүйсэд социалис общество байгуулхада шухала хэрэгтэй зүйлнүүд мүн гэжэ Ленин тусхайлан тэмдэглэһэн байна.

Манай орондо социализмын гүйсэд дүүрэнээр, эсэслэн илажа болохо байһан тухай **Ленинэй хэһэн тобшолол** зоригжуулан элсүүлхэ түгэс хүсэн, социалис байгуулалтын тон шухала нүхэсэлынь болоһон байна. Тэрэ коммунистнуудые, бүхы ажалшадые зоригжуулжа, шэнэ байгуулалтын илан мандахын түлөө эли тодо хараа шугам тэдэнэй үмэнэ нээжэ үгэһэн юм.

Өөрынгөө һүүлшын бэшэг, статьянууд дотор Ленин энэ хараа шугамые улам тодорхой тодо болгоод, тэрэнэй үндэһөөр Коммунис партиин стратеги болон тактикые, СССР-тэ социализм байгуулха түсэб зохёон хараалаа бэлэй. Социалис хубилалтануудые бэелүүлхын тулада гадаадын зохисотой эрхэ байдал хангаха шухала байһаниие тэрэ түүхын түрүүндэ үндэһэлһэн байна. Граждан дайнда гадаадын булимтарагшад болон сагаан гвардеецүүдэй илагдабашье, империалистнуудай дахяад добтолон орохо аюул усадхагдаагүй байгаа. Гэбэшье энэ илалтын ашаар Соведүүдэй орон капиталис гүрэнүүдтэй зарим тэды үе соо амгалан харилсаа тогтоон эрхилхэ аргатай болоһон юм. Тиин эб найрамдалай болон уласхоорондын аюулгүй байдалай политика эсэшэ сусашагүйгөөр бэелүүлэн, энэ таатай үеые шадаал һаа, үни удаан болгохо хэрэгтэй байгаа. Ленинэй хараалһан гадаадын политикын иимэ хараа шугам социалис хубилалтануудые бэелүүлхэ хэрэгтэй холбоотой дотоодын зорилгонуудые шиидхэлгэдэ гол анхаралаа хандуулха арга боломжо манай парти болон арадта олгоһон байна.

Түбхын түрүүндэ тиимэ хубилалтануудай политическэ эрхэ нүхэсэлыень хангаха хэрэгтэй байгаа. Социалис байгуулалтын гол зэбсэг болгошо пролетариадай диктатурын гүрэниие, мүн тэрэнэй социальна үндэһэ һуури болохо хүдэлмэришэн анги ба таряашадай холбооe бүхы хэмжээгээр бэхижүүлхэ шухала һэн. «Таряашадые хүдэлмэришэдэй хүтэлбэрилдэг, тэдээндэ таряашадай этигэдэг гүрэниие бидэнэр байгуулха гэжэ оролдохо ёһотойбди...» гэжэ Ленин зааһан байна (мүн лэ тэндэ 404 хууд.). Энэл хадаа социализмын түлөө тэмсэлдэ эсэслэн илалта туйлаха нүхэсэл мүн бэлэй.

Тэрэшэлэн Совет Социалис Республикануудай Союз дотор нэгэдэн жагсаһан манай ороной арадуудай хани барисаан болон холбоо харилсаае улам батадхаха гээшэ айхабтар ехэ удха шанартай байгаа. Энэ асуудалые тусхайта шэнжэлхэ зуураа Ленин национальна политикын гол шэглэлнүүд болон ёһонуудые тодор[…]

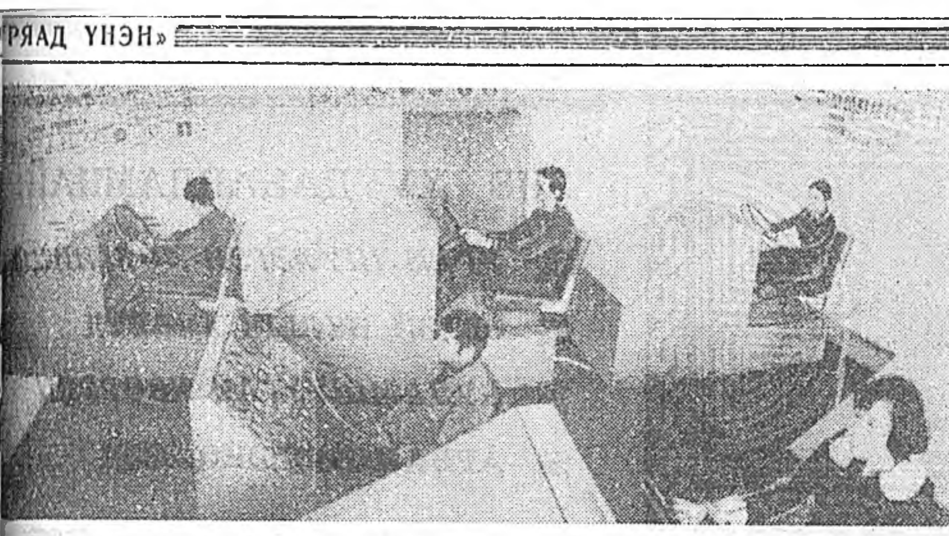

Викулин (2-дохи һургуули), Роман Жаргалов (3-дахи һургуули) гэгшэд оролдосо-тойгоор электрослесарини мэргэжэл шудална.

Оёдолой үйлэдбэриин «Туяана» нэгэдэлэй филиалай түрүү технолог Елена Николаевна Латышева басагадые оёдолшон-мотористын мэргэжэлдэ һургана. Бүхы 4 бүлэгтэ 52 хүн һурана. Тэдэнэр мүнөө үедэ филиалай даабаряар эрэшүүлэй дотор хубсаһа оёжо, «һайн шанартай» гэһэн сэгнэлтэтэйгээр бүтээһэн зүйлнүүдээ тушаана.

Мүнөө сагта столоводо тодхогдодог элдэб оньһон түхеэрэлгэнүүдтэй цех бии. Эндэ кулинар Валентина Дмитриевна Ященко эдеэ хоол буйлуулан бэлдэхэ «нюусануудта» басагадые һургана. Орёо хүндэшье һаа, һонирхолтой, харюусалга ехэтэй, олондо туһатай мэргэжэл шудалагшад һуралсалдаа ханамжатайгаар хандадаг юм. Илангаяа Марина Русанова, Надежда Гатапова, Маргарита Вишневская болон бусад басагад эрхимээр һурана, бэлдэһэн блюдэнүүдынь үндэрөөр сэгнэгдэнэ.

Элдэб олон һайн түхеэрэлгэнүүд, харуулан ойлгуулха хэрэгсэлнүүд автомобиль шудалдаг кабинедүүдтэ, мүн гараж дотор тодхогдонхой. Тэдэниие багша Сергий Матвеевич Семенов ажалдаа тон шадамараар хэрэглэдэг юм. ГАЗ-52 түхэлэй автомашинын—зургаан, ЗИЛ-130-ай — нэгэ автотренажер, тиихэдэ һуралсалай 4 автомашина һурагшадые шофёрой дүй дуршэлтэй болгохо зорилгодо туһална. Хорин дүрбэн жэлэй туршада элдэб түхэлэй машинануудые жолоодоһон нэгэдэхи классай мэргэжэлтэн Иван Иванович Колмагуров инструктораар, шадабари ехэтэй Дмитрий Дымбрылович Доржиев мастер-жолоошоноор хүдэлмэрилнэ.

Барилгашан — хүндэтэй мэргэжэлтэн. Тэрэ хэзээдэшье, хаанашье арад зондо ехэ туһатай хүн. Һуралсалай-үйлэдбэриин комбинадай ерээдүйн барилгашадай бүлэгүүд эгээл олон гэшүүдтэй юм. Барилга-хабсаралгын, шэмэглэн гоёолгын аргануудые дүршэл ехэтэй Наталья Бадмаевна Зангеева һурагшадта үйлэдбэри дээрэнь бодотоор харуулна. Мастер барилгашанай шабинар мүнөө олон хото, һургуулинуудта ажаллана.

АЖАЛАЙМНАЙ ЗАЛУУ ХАЛААН

ДУРАТАЙ МЭРГЭЖЭЛДЭЭ ҺУРАНА

...а шатын бэлэдхэлтэй ...н тухай үнэмшэлгэ — ...оролой аттестат юрэн... эрдэмэй һургуули дүүр... залуушуулда барюу... ...аг гэшэ. Зүгөөр тус ...н гуламта һурагша... ...эн түрүүн ажалда ду... ...аар, журамтайгаар. ...бүгэдэ шинтын хэрэг... ...бхитэй, зохёохы эр... ...тэй ябахаар хүмүү... ...н уялгатай. Совет за... ...һаял тогтоһон жэл... ...үхибүүдые ажалай, ...далай ехэ дүршэлтэй ...о тухай В. И. Ленин ...эмдэглэдэг һэн. «Бү... ...эдир наһанһаань ажа... ...ые мэдэхээр, журам... ...ажалаар Залуушуулай ...ис Союз хүмүүжүүл... ...гэтэн» гэжэ манай ...комсомолой III съез... ...ндэр дээрэһээ залуу... ...а хандаа бэлэй. Энэ ...о бэелүүлхэ хэрэгтэ ...салай-үйлэдбэриин ком... ...(УПК) ехэ үүргэ дүүр... ...юрэнхы эрдэмэй һур... ...н бодото түшэг тул... ...ь болонхой.

...5 ондо байгуулагдаһан ...нскын һуралсалай-... ...эриин комбинат эндэ... ...роли, Холтоһон посе... ...нэгэ дунда һургуули... ...хүбүүд, басагадые ...мэргэжэлдэ дүршүүл... ...дэ жэл бүри 9-дэхи ... 10-дахи классуудай ...350 һурагшад автомо... ..., хубсаһа хунар сел... ...барилгын, эдеэ хоол ...гын. Мүн электротех... ...хэрэгүүдэй нэгые шу... ...1-дэхи, 3-дахи раз... ...мэргэжэлтэд боложо ...юм. Һурагшад хо... ...лэй туршада үйлэд... ...н хүгжэлтэ болон пред... ...нуудай хүдэлмэришэ... ...ажалай удха шанартай ...ажа, шэлэн абаһан ...элэйнгээ эхин үндэ... ...үй дүршэлтэй болоно. ...надта нэгэ жэлдэ һу... ...9-дэхи классайхид муу ...шадабаритай, ерээдүй ...һиган «нюусые» шу... ...байдаг. Мүнөө сагай ...дэ харюусаха тусхай ...элгэнүүдтэй кабине... ...дуратай мэргэжэлээ шудалһан хүбүүд, басагад июнь һарада үйлэдбэриин практика гарадаг юм. Тусхай харьяата предприятинуудта эльгээгдэһэн һурагшад ажал дээрээ гэнэ усал һэрһылхэ дүримөөр шалгалта тушаажа, мастернуудай хүтэлбэри доро мэргэжэлээ саашадань дээшэлүүлнэ. Һүүлээрнь эдиршүүлэн олонхинь зунайнгаа амаралтын үедэ 1—2 һарын туршада ажалладаг заншалтай болоо. Арадай депутадуудай районно Совет Түнсэдкомой шиидхэбэриин ёһоор һуралсалай-үйлэдбэриин комбинат базова предприятинуудтаяа хэлсээ батална. Эдэ шефүүд үйлэдбэридэ һургаха өөһэдынгөө дүрбэн мастернуудые томилдог, һуралсалай кабинедүүд болон цехүүдые эмхидхэдэг, хэрэглэхэ элдэб материалнуудаар тэдэниие хангадаг юм. Иимэ хэлсээнэй үндэһөөр һуралсалай-үйлэдбэриин комбинадта мэргэжэлтэй болоһон залуушуул дунда һургуули дүүргээд, предприятинуудта ошожо хүдэлнэ. Тодорхойлбол, Зэдын комбинадта барилгашад болон электрослесарьнуудаар, Закаменскын автотранспортна предприятида, «Сельхозтехника» нэгэдэлэй районно отделенидэ автомашинын жолоошодоор, автослесарьнуудаар, оёдолой «Туяана» нэгэдэлэй филиалда оёдолшон-мотористаар, Зэдын продснабта эдеэ хоол бэлэдхэгшэдээр хүдэлмэрилхээр эльгээгдэнэ. Иимэ аргаар ажалай залуу халаание бэлдэхэдэ алишье талаһаа туһатай, бага гаргашатай, үйлэдбэриие саашадань хүгжөөлгэдэ ехэ нүлөөтэй гэжэ элирээ.

Һуралсалай - үйлэдбэриин комбинадай коллектив (директорынь П. Ц. Батожапов) һурагшадта гүнзэгы эрдэм мэдэсэ үгэхэһөө гадна, тэдэнэй мэргэжэл тухай дэлгэрэнгыгээр соносохо хүдэлмэри үргэнөөр ябуулдаг юм. Тиигэжэ предприятинуудта экскурсинууд эмхидхэгдэнэ, үйлэдбэриин түрүүшүүлтэй, ажалай ветерануудтай, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдтэй уулзалганууд саг үргэлжэ үнгэргэгдэнэ. Һуралсалай программын үндэһөөр «Эрхим мэргэжэлтэн» гэжэ конкурс эмхидхэгдэдэг болонхой. Тэрэ конкурс февраль-апрель һаранuудта бүхы бүлэгүүдтэ үнгэргэгдэдэг юм. Харьяата предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэд, ажалай түрүүшүүл, мүн һургуули, гэгээрэлэй таһаган, ВЛКСМ-эй комитедэй түлөөлэгшэд конкурсдо ерэжэ һонирхон харадаг, жюридэ хабаадалсадаг байна. Мүн һүүлэй үедэ 9-дэхи, 10-дахи классуудай һурагшад тусхай анкетын асуудалнуудта харюусажа, мэргэжэл тухайгаа өөһэдынгөө һанал бодолые олоной анхаралда соносхоно.

Электротехникын мэргэжэлдэ 25 хүбүүд һурадаг юм. Зэдын комбинадай үйлэдбэридэ дуталдадаг мэргэжэлтэдые УПК-гай директор, физикын багша Нама Цыренжапович Батожапов, һуралсал-хүмүүжүүлгын талаар тэрэнэй орлогшо физик Сергей Намаевич Цыренов гэгшэд бэлдэнэ. Эндэ 1976 онһоо сугтаа эбтэй эетэйгээр хүдэлмэрилжэ байһан хоёр залуу багшанарай хүмүүжүүлэгшэд шанаржуулгын фабрикада, электроцехтэ, Холтоһоной болон Юнхэрэй уурхайнуудта ажалладаг, мүн дээдэ болон дунда тусхай һургуулинуудта мэргэжэлээ дээшэлүүлдэг юм. Мүнөө үедэ комбинадта ерэдэг һурагшад Михаил Филиппов болон Константин

Ш. БАКШЕЕВ,
манай корр.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Автомобиль жолоодолгодо һургадаг класс соо; 2. Электротехникын хэшээлэй үедэ.
А. ШОПИЖОЛОВОЙ фото.

АЖАЛШАДАЙ бэшэгүүдһээ

Манай Таблангууд тосхон багахан юм. Бүхыдөө хорин гурбан үрхэтэ айл ажаһуудагбди. Хүгшэн залуутайя хамта зуугаад шахуу хүн болохо хабди. Олон үхибүүтэй

ХЭЗЭЭ АНХАРДАГ БОЛОХО ААБ?

гэр бүлэнэр бии даа. Дүрбэн Эхэ-герой ажаһуудаг.

Теэд муу юумэмнай юуб гэхэдэ, бидэ бүхы юумэнһөө таһаршаһан гэхэ гү, али хэрэгсээгдэхэеэ болишоһон шэнгеэр ажаһуунабди. Мүнөө сагта нигэжэ ажаһуухада, һанаанда ехэ дутуу шэнги байна даа. Өөһэдөөшье яахамнайб, харин үхибүүднайл ажабайдалhaa таһарна аа гү гэжэ һанаамнай зободог.

Тосхондомнай ехэнхидээ мал ажалда хүдэлдэг хүнүүд ажаһууна. Би өөрөө хорин найман жэл таһалгаряагүй һаалишанаар ажаллажа байнаб. Манай Таблангуудай һү һаалиин фермэдэ хамтадаа долоон һаалишан ажалланабди. Фермэдэмнай зуугаад үнеэд һаагдана. Энээнһээ гадна гурбан гүүртэ буруу, хашарагууд манай фермэдэ харууһалагдана.

Бидэ тон муу эрхэ байдалда ажалланабди. Малаймнай байра бүри 50-яад онуудта баригдаһан юм. Тиимэһээ мүнөө хананuудынь иишэ тиишээ хэлтыжэ, мэнэ унаха болоо. Досоонь ороболтнай, оройнь дороһоо зуун найман тулгаар тулаатай байха. Ушар нимэһээ бүхы ажалаа урданайхлараа, гарай бар хүсөөр хэнэбди. Шэбхэ шабааһаяа морин шаргаар суглуулжа адханабди. Үбһэн, силос болон шэнгэн тэжээлээ хуу гараараа зөөжэ, үнеэдтээ үгэнэбди.

Хэды хүндэ хүшэр эрхэ байдалда ажаллажа байгаашье һаа, үнгэрһэн жэлдэ фермээрээ һү һааха, гүрэндэ худалдаха жэлэйнгээ түсэбые болзорһоонь гурбан һараар шахуу урид дүүргээ һэмди. Бүхы һаалишаднай абаһан социалис уялгануудаа холо үлүүлэн дүүргэлхэй.

Теэд хожомоо энэ хэжэ, оролдожо байһан ажалыемнай хэн үргэлжэлүүлхэ, нэрэ солыемнай хэн дурдуулха болоноб гэһэн асуудал һанаамнай зобооно. Залуушуулнай түрэл тосхондоо үлэжэ, мал ажалда хүдэлнэгүй. Ажалай иимэ хүндэ эрхэ байдал тэдэниие татанагүй бшуу. Мүнөө хүдэлжэ байһан хүнүүдэймнай олонхинь нэгэ-хоёр жэлһээ хүндэтэ амаралтада гарахань гээшэ.

Би өөрөө хоёр жэл болоод пенсидэ гарахамни. Зургаан үхибүүтэй хүмби. Мүнөө Сергей хүбүүмни намтайгаа суттаа Таблангуудайнгаа фермэдэ һаалишанаар хүдэлнэ. Бэшэкинь иишэ тиишээ таража ошоо. Теэд залуушуулые яажа мэдэхэбши. Гэнтэ Сергеймнишье үнеэдээ орхёод ябашахадаа болохо аалам. Тэрэниие һонирхуулха, урмашуулха юумэн манай тосхондо байхагүй.

Таблангуудтамнай урдань багахан клуб бии һэн. Залуушуул тэндээ олоороо сугларжа, наада эмхидхэдэг, концерт табидаг һэн. Теэд клубыемнай колхозой түб Галбай һууринда спортзал болгохоёо зөөжэрхёо бэлэй. Залуушуулай үдэшэндөө суглархa газар байхагүй. Фермэ дээрэхи улаан буланай уйтан, үхибүүднай фермын гээ үнеэдэй байра соо теннис наадажа байгша.

Тосхонойнай олонхи айлай телевизорнуудынь эбдэрһээр 2—3 жэл болошобо. Телемастер манда ерэдэггүй. Районой түб Хэрэн тосхондо абаашаха гэхэдэ, табяад модо холо юм. Гадна сүлөө саг олдохогүйл. Радиомнай нэгэ хэды хоног соо «һөөлдэшэһэн» юумэдэл шэбэнэжэ дуугардаг.

Түхэреэн жэлэй турша соо манда нэгэшье лектор, политинформатор гү, али агитатор ерэжэ, хөөрэлдөө үнгэргэдэггүй. Ядахын сагта агитбригада нэгэ дахин ерэжэ, концерт харуулжа хүхеэхэеэ яанаб даа гэжэ һанахаш. Библиотекарь багаган малай үбэлжэлгын эхилһэнһээ хойшо оройдоол хоёр дахин ерээ. Эмшэд хомор ябадаг. Гэнтэ хэн нэгэнэй ехээр үбдэшөө һаань, түргэн туһаламжа эрихэ гэхэдэ, телефоншье байхагүй.

Гурбан һаалишад хуушарһан гэр байрада ажаһуудагбди. Теэд эдэ гэрнүүдыемнай заһабарилха, дулаалха тухай хэншье анхардаггүй гээшэ.

Үхибүүднай гурбан модо холо ябажа, Галбайн найман жэлэй һургуулида һурана. Колхоз тэдэниие зөөхэ автобус үгэнэгүй.

Эдэ бүгэдэ дээрэһээ тобшолон хэлэхэдэ, «Мир» колхозой хүтэлбэрилэгшэд, Толтын сомоной Совсдэй гүйсэдком маанадта анхаралаа хандуулжа эхилхэ юм ааб гэһэн асуудал гарана.

С-Д. ЖАМБАЛОВА,
Түнхэнэй районой «Мир» колхозой Таблангуудай һү һаалиин фермын һаалишан.

ТУҺАТАЙ ҺУРАЛСАЛ

Онинборскын дунда һургуули Хорингоо район соо эрхимүүдэй тоодо ородог юм. Тиимэһээ эндэ районой буряад хэлэ ба литература заадаг багшанарай семинар боложо үнгэрһэн байна. Районой олонхи һургуулинуудһаа эндэ суглараһан багшанар, тус семинарта буряад хэлэнэй хэшээлнүүдые мүнөө сагта ямар аргаар үнгэргэхэб, техническэ хэрэгсэлнүүдые, зурагуудые яажа хэрэглэхэб гэжэ хэлсэһэн, дүй дүршэлөө абалсаһан байгаа.

«Буряад хэлэ ба литература шудалалгые һайжаруулха тухай» КПСС-эй обкомой тогтоолой гараһанай һүүлээр энэ хэрэгтэ ехэхэн анхарал хандуулагдана. Олон жэлдэ буряад хэлэ ба литература заажа ябаһан багшанар иимэрхүү семинарта дүй дүршэлөө залуу багшанартай хубаалдадаг, тэдэнэй һонирхоһон асуудалнуудта харюусажа, ажал хүдэлмэридэнь ехэхэн туһатай нүлөө үзүүлдэг байна.

Онинборскын дунда һургуулиин буряад хэлэнэй багша Зоригма Банзаргшеевна Жамбалова семинарта хабаадагшадта хоёр нээмэл хэшээл үгэһэн, тиихэдэ тэрэнэй хүтэлбэрилдэг буряад драмкружогойхид «Тангариг» гэһэн зүжэг харуулһан байха юм. Хэшээлдэ һуугшад залуу багшын шадамар бэрхээр таарууляжа, түсэблэжэ хэшээлнүүдээ үнгэргэһые зүбшэн хэлсэжэ, үндэр сэгнэлтэ үгөө. Тиихэдэ Георгиевкын дунда һургуулиин багша Г. К. Нимаевагай Ц. Номтоевой «Хилээмэн» гэһэн рассказ яажа заахаб, Үдын дунда һургуулиин багша Л. Т. Дамбаевагай «Удаан ба түргэн аялганууды заалга» гэһэн элидхэлнүүд семинарта хабаадагшадта туһатай байжа, һайшаагдаһан байна. Хорин 1-дэхи дунда һургуулиин дүршэл ехэтэй багша Сэсэг Цыренжаповна Нимаевагай буряад хэлэ ба литература һургуулида заалгаяа дээшэлүүлхэ асуудалаар өөрынгөө һанамжа тушаа хэлэхэдэнь, суглараг шад ехэл анхаралтай шагнаа.

Семинарта хабаадаһан Хорин арадай гэгээрэлэй таһагай методкабинедые даагша Е. Н. Жербаханова, мүн эндэхи инспектор Н. Б. Очирова гэгшэд үгэ хэлэхэдээ, иимэ һуралсал-семинарнуудай залуу багшанарта ехэ туһатай байһание тэмдэглээд, эндэ дурадхагдаһан дүй дүршэлые ажал хүдэлмэри дээрэ үрэ ехэтэйгээр нэбтэрүүлхыень хүсэбэ.

Һуралсалда хабаадагшад эндэхи һургуулиин кабинедүүдтэй, үхибүүдэй интернат, һуралсалай ажал хүдэлмэритэй танилсаһан байна.

Б-Ц. НАЙДАНОВ,
буряад хэлэнэй багша.

Монгол һайхан орондо

...ИШОД - НҮХЭДЭЙ МҮРЫСӨӨН

...тэйн аймагай хүдөө ...н «Оч» гэжэ нэгэдэ... ...н тэдэнэй үнинэй ан... ...хэр, Социалис Ажалай ...Шэтын областиин ...ын районой Арадуу... ...ани Барисаанай орден... ...М. Кировэй нэрэмжэ... ...олхозой түрүүлэгшэ ...Мажиевые һая угтан

...эр Мажиев Г. Батхи... ...жэ хонишонтой уулза... ...нигэжэ тэмдэглэһэн

...Миинии ажахыда урдаа ...түшэглэхэ хонишод ...Тэдэнэрии гансал со... ...Мүрысөө эмхидхэһэ... ...һаар лэ үндэр амжал... ...ые туйлаг гээшэ.

...Р-эй габьяата нэгэдэл... ...Арадай Ехэ Хуралай ...т Г. Батхишиг Сове... ...оронoй ажахын тү... ...шэ Б. М. Мажиев хо... ...түлөб мүрысөөн бо... ...рэнэй удха шанар ту... ...өөрэлдэһэн байна. Ту... ...онишон Батхишиг аха... ...хонишон Д. Намжилай дүй дүршэлтэй мүнөө болотор хубаалдаһаар юм.

Д. Намжил 1981 ондо совет нүхэдтөө айлшалхадаа, тэдэнтэйгээ социалис мүрысөө баталһан юм.

Харин мүнөө Б. М. Мажиев Батхишигтэ Цыбеновэй эльгээһэн бэшэг барюулаа. Монгол нүхэртөө тэрэнь ажалай үндэр амжалта үреэхэ зуураа, 1981 ондо абаһан социалис уялгануудаа дүүргэһэн тухайдаа мэдээсээ. Монгол залуу хонишонтой танилсажа, ажалайнгаа дүй дүршэлые хубаалдахаар бэлэн байһанаа Цыбенов бэшэг доторoo мэдүүлээ. Хүдөө ажахын институдай зоотехническэ факультедтэ заочноор һуража байһан тухайгаа нүхэртөө тэрэ дуулгаа.

Батхишиг харюугай бэшэг бэшэхэдээ, хаража байһан хонидойнгоо толгой бүриин дундуур шэгнүүрые 66 килограмм болгоһон, зуун толгой бүриһөө 107 хурьга абаһан тухайгаа мэдээсээ. Туйлаһан амжалтамнай социалис мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр хабаадаһанаймнай ашаүрэ тэжэ Батхишиг бэшэг доторoo тэмдэглээ.

— Мүрысөөндэл амжалта туйлагдаха, — гэжэ Мажиевай хэлэһэн үгэнүүд гүнзэгы удхатай байгаа юм. Совет Мэдээжэ хонишонтой ажалаар һорижо байһан ушарнай бидэниие бүри һайнаар хүдэлхыемнай у я л г а л х а. 1981 оной мүрысөөнэй дүнгөөр Цыбеновии түрүүлээ юм. Тэрэ бэрхэ хонишон манай иишэ һаяар ерэхэ ааб-за. Тиихэдэнь бидэ үнгэрһэн жэлэй дүн гаргажа, байгша онойнгоо уялга абахабди, — гэжэ Батхишиг хөөрэнэ.

ТҮСЭБҺӨӨ ГАДУУР НҮҮРҺЭН

Ажалай Улаан Тугай орденто Налайхын шулуу нүүрһэнэй шахтын коллектив шэнэ, 1983 ониие, ажалай үндэр бэлэгээр угтаа юм. Тэдэнэр үйлэдбэриингөө даабариие. дүшеэд хоногоор урид дүүргээ. Тэрэнь нэгэ жэлэй турша соо ажалай бүтээсые 31,5 процентээр дээшэлүүлһэнэй үрэ дүн болоо. Ашаглалгын 2-дохи участогай түсэбһөө гадуур үйлэдбэрилһэн бүхы нүүрһэнэй гурбанай хоёр хубиие МНРП-гэй XVIII съездын делегат Ч. Баасанжавай бригадаархин бэелүүлээ.

ЭРДЭМТЭДЭЙ ХОЛБООН АША ҮРЭТЭЙ

Совет болон монгол эрдэмтэд һүүлэй үедэ Монгол оронoй дэбисхэр дээрэ фармацевтическэ промышленностьдо тон ехэ һонирхолтой 60 ургамал олоһон байна. Тэрээнһээ гадна МНР-эй хорхой шумуулнууд тухай 7 боти ном хэблэгдээ. Монголдо ашагта малтамалнуудай хэбтэшые бэдэрэлгээр 16 жэлдэ үргэлжэлһэн хүдэлмэриин дүн болгогдон, металло-геническэ карта гаргагдахаар хараалагданхай.

СОВЕТ ЖУРНАЛИСТДА — ШАН

Совет журналист, «Комсомольская правда» газетын корреспондент В. М. Шилипенкэдэ Монголой ревсомолой шан түрүүбыхэе олгогдобо. Монголой залуушуул совет нүхэдтэеэ хамта бүтээжэ байһан хэрэгүүд тухай хөөрэһэн «Улаан сахилгаан» гэжэ публицистическэ ном болон совет, монгол врачнарай суг хүдэлһэн тухай «Дайнтай зэргэлээд» гэһэн баримтата түүжынгаа түлөө тэрэ энэ шанда хүртэһэн байна.

Арадай Ехэ хуралай Президиумэй гэшүүн, МРСМ-гэй ЦК-гай нэгэдэхи секретарь Л. Тудэв совет журналистда шангынь барюулаа.

(ТА...

...дээшэлүүлхэ асуудал... ...Ленин бэшэгүүд олон ...нуудтаа онсо анхарал ...лһан юм. Цагай гэшүү... ...өөе олошоруулха, тэ... ...хүдэлмэришэдые нэмэ... ...уулха, хиналтын органуу... ...шэндхэн хубилгаха, оро... ...партиина болон гүрэнэй ...хүтэлбэриин гуримые на... ...лха тушаа Владимир ...эй оруулһан дурадхал... ...энээнтэйл холбоотой ...Политическэ ажабай... ...хэгдэхэ иимэ хубилал... ...социализм байгуулха ...е амжалтатайгаар бэе... ...хэрэгые лаб хангаха

...шынгээ бэшэгүүд болон ...нуудта энэ түсэбөө зо... ...дүүргэхэ зуураа Ленин ...йнгээ бүхы хубинуудай ...нь элирхэйлэн харуулжа ...юм. Орон дотор ин... ...иализаци бэелүүлхэ, ху... ...жахые хамтадхаха, сое... ...убисхал хэхэ гэһэн асуу... ...дые үргэнөөр үндэһэл... ...удха шанарыень харуул... ...айна. Социально-экономи... ...ба оюун ухаанай ажабай... ...хэгдэхэ ёһотой иимэл ...эн хубилалтанууд гүйсэд ...н социалис общество ...улха хэрэг хангаха гэжэ ...мир Ильич онсолон тэм... ...эг һэн.

...ин сэрэгтэ һандаргагдаһан ...дотор эдэниие бэелүүл... ...шэ хэлэшэгүй хэсүү хэ... ...һайһан бэлэй. Гэбэшье ...шэлнүүдһээ тунхарихагүй гэжэ Ленин ажалшадые уряалдаг, ажахыдаа алмалта арьбалалта хэхэ тон шанга гурим тогтоохо, хүтэлбэриин аппарат шадахыса ехээр хямдаруулха, тиигээд алмагдаһан мүнгэ зөөри бүхэниие промышленность байгуулха, электрификаци бэелүүлхэ, үзэг бэшэг мэдэхэгүй яоадал усадхаха, эрдэм ухаан болон соёлые хүгжөөхэ хэрэгтэ зорюулха гэдэг бэлэй. Тиигэбэл бидэнэр ороноо бэеэ даанхай байлгажа шадахабди, тиин энэмнай жэжэ таряашадай орон бэшэ, «харин машинна томо индустри тээшэ хэлбэришэгүйгөөр улам урагшаа дабшаһан орон болохо юм» (мүн лэ тэндэ, 106 дахи хууд.).

Социалис байгуулалтын эрхэ байдалда ажахы эрхилхэ ба хүтэлбэрилхэ онол арганууд тушаа В. И. Ленин сэгнэшэгүй үнэтэ зүбшэл заабаринуудые үгэһэн байна. Эмхидхэлэй талаар үндэһэ баримтагүй хубилалтануудые хэхэгүй, яараха тэбдэхэгүй, дура хүсэлөөрөө хүтэлбэрилхэ ябадал гаргахагүй гэһэн эрилтэнүүдые тэрэ шангаар табиһан юм. Ажахын-политическэ гол шухала зорилгонуудые шиидхэхэдээ, иимэ дүримүүдые баримталха гэжэ Ленин хэлэдэг һэн: долоо дахин хэмжээд, нэгэ дахин тайра: тоогоор үсөөншье һаа, шанараар һайниинь дээрэ.

Ажахые түсэбэй ёһоор эрхилхэ, мүн түсэблэлгэдэ, экономико болон с о ё л ы е хүтэлбэрилхэ хэрэгтэ бодото научна ёһоор хандаха асуудалда Ленин онсо анхаралаа табиһан байна. Арад зоной ажабайдалда, шэнэ общество байгуулха хэрэгтэ эрдэм ухаан гээшэ айхабтар ехэ удха шанартай гэжэ тэрэ онсолон тэмдэглэдэг бэлэй.

Ленинэй һүүлшын бэшэгүүд болон статьянуудынь тэрэнэй политическэ захяань болоһон байна. Коммунистнууд, ороной бүхы ажалшад тэдэниие Ленин багшымнай захяа заабаринь гэжэл хараһан байгаа.

Партиин хүтэлбэри доро **манай арадай байгуулһан** олон үндэһэ яһата Совет гүрэн, Ленинэй уридшалан хаража мэдэһээр, дайсадай хүреэлэлгэ дотор тогтон бэхижэжэ шадаһан байна. Харин тэдэнэр СССР-тэхи социалис байгуулалтые али бүхы аргаар таһалдуулха гэжэ оролдсо һэн. Теэд манай гүрэн миин лэ тогтон бэхижээ бэшэ, харин дэлхэйн хоёрдохи дайн үүдхэһэн империализмын сохилтын хүсэнүүдтэй хэһэн тэмсэлдээ бүхэдэлхэйн-түүхэтэ илалта туйлаһан байна. Энэ илалтымнай нүлөөн доро социализм ганса оронoй хэмжээнһээ гаража, дэлхэйн социалис байгуулалта бии болоод, хүн түрэлтэнэй хүгжэлтын шиидхэхы нүхэсэл болоһон юм. Социализмын аха дүү оронуудай хани нэгэдэл дотор Советскэ Союз түгэс хүсэтэ социалис гүрэн, эб найрамдалай ба социальна дэбжэлтын түшэг тулгуури болон харагдана.

Үнгэрһэн жаран жэлэй турша манай ехэ орон бүхэли үе шататай тэнтэй зам гаталжа гараа. Хүгжэлтэ түгэс социалис общество байгуулһан ушар Ленинэй һанал бодолнуудые бэелүүлхэ талаар партиин болон совет арадай ажал ябуулгын түүхэтэ үрэ дүнгынь болоо юм. Тэрэ обществые саашадань нарижуулха, тэрэнэй зохеохы болон энэрхы һайхан шэнжэ шанарые улам дүүрэнээр элирүүлэн харуулха хэрэгтэ мүнөө манай бүхы хүсэлэл оролдолго зорюулагданхай. Тиин нөөсэнүүдээ али болохоор алмаха, ажалай үндэр шанар хангаха, эрдэм ухаа хүгжөөхэ, хиналта, түсэблэлгэ болон хүтэлбэри нарижуулха, партиин хүтэлбэрилхы үүргые дээшэлүүлхэ, олониитэтэй тэрэнэй холбооё батадхаха тухай Ленинэй һүүлшын бэшэгүүд болон статьянуудта дэбжүүлэгдэһэн һанал бодолнууд урдынхидаал адли мүнөө манда туһална. Ленинэй һанал бодолнууд манай хэрэгүүдтэ харагдана, мүн партиин XXVI съездын, КПСС-эй ЦК-гай ноябриин (1982 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдые дүүргэхын түлөө манай тэмсэлдэ бэелэн үзэгдэнэ.

В. ШАПКО,
түүхын эрдэмэй доктор.

ТАСС • АПН
ХИЛЫН СААНАҺАА

БУУ ЗЭБСЭГҮҮДЫЕ ХУРЯАЛГЫН БҮХЭДЭЛХЭЙН ЯБУУЛГА

НЬЮ-ЙОРК. Буу зэбсэгүүдые хуряаха талаар бүхэдэлхэйн ябуулга үнгэргэхэ протоколдо гар табилгын ёһолол ООН-ой штаб-байшан соо болобо. Советскэ Союзай, Украинын ССР-эй, Белоруссиин ССР-эй, ГДР-эй ба бусад социалис оронуудай, мүн Швециин, Финляндиин, бүлэглэлнүүдтэ хабаададаггүй хэдэ хэдэн гүрэнүүдэй, тэрэ тоодо Мексикын ба Индиин түлөөлэгшэд тэрээндэ гараа табиһан байгаа.

Буу зэбсэгүүдые хуряаха талаар ООН-ой Генеральна Ассамблейн 1982 оной июниин 7-до болоһон тусхай хоёрдохи сесси дээрэ энэ ябуулгые эхилхэ тухай соносхогдоо һэн. Сесси дээрэ тэмдэглэгдэһэнэй ёһоор, энэ ябуулга дэлхэйн эб найрамдалда дуратай бүхы хүсэнүүдэй ябуулгануудые эдэбхижүүлхэ шухала нүхэсэл болохо ёһотой байгаа. Энэнь уласхоорондын байдалай орёо түгшүүрилтэй боложо байха үедэ онсо удха шанартай байна. Дайнай аюулые зайсуулан сараха, буу зэбсэгүүдые хуряаха талаар шэглүүлэгдэһэн олониитын хүсэлэл оролдолгонуудые дэмжэлгэдэ ООН шухала үүргэ дүүргэжэ шадаха, дүүргэхэшье ёһотой гэжэ Советскэ Союз тоолоно.

Дэлхэйн олониитын эмхиин үүсхэлээр үнгэргэгдэжэ байһан ябуулга гурбан гол зорилго урдаа табина: буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые хизаарлаха, зэбсэг хэрэгсэлнүүдые хуряаха талаар ООН-ой үг зорилгонуудые олониитын зүгһөө ойлгон дэмжэхын тула мэдээсэхэ, гэгээрүүлхэ ба туһалха.

Советскэ Союз болон бусад социалис гүрэнүүд энэ ябуулгада эдэбхитэйгээр хабаадахадаа, буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые хизаарлаха талаар ехэ амжалта туйлахаар бэлэн байһанаа үшөө дахин элирхэйлэн харуулба. Эб найрамдалай түлөө үргэн ехэ хүдэлөөндэ дайсан харшаар хандадаг США болон тэрэнэй НАТО-гай союзнигууд тад ондоо хараа бодолтой байна. Тиимэһээ ООН-ой штаб-байшан соо гар табигдаһан протокол дээрэ тэдэнэй гараа табяагүй байһанинь гайхалтайшье бэшэ.

ЭРЭЛХЭГ ТЭМСЭЛШЭДЭ ЗОРЮУЛАГДАНА

ПРАГА. Юлиус Фучигай нэрэ маанадта эб найрамдалай түлөө, дайн болон ээрэхэг түримхэй хүсэнүүдтэ эсэргүү, фашизм ба шэнэ түхэлэй нацизмда эсэргүү тэмсэлдэ э р э л х э г зоригой, баатаршалгын ба эрид шанга байлгын һүлдэ тэмдэг болоно. Тэрэнэй нэрэ үнэн сэхэ ба сүлөөтэ ажабайдалда һууха талаар хүн бүхэнэй эрхын түлөө тэмсэлтэй таһаршагүй холбоотой юм гэжэ КПЧ-гэй ЦК-гай Президиумэй гэшүүндэ кандидат, КПЧ-гэй ЦК-гай секретарь Ян Фойтик мэдүүлбэ. Уран зохёолшо-коммунистын түрэһөөр 80 жэлэй ойдо зорюулагдажа, эндэ үнгэргэгдэһэн баярай суглаан дээрэ тэрэ үгэ хэлээ.

Мүнөө империализмын ээрхэг түримхэй бүлэгөөрхидэй термоядерна дайе һужэрөөн дэбэргэхэ гэһэн гутамшаг муухай һанаашалганuудаа бэелүүлхые оролдожо байхадань, һэримжэтэй байха гэһэн Юлиус Фучигай уряа илангаяа шухала удха шанартай болоно. Хархис хүсэнүүд үхэлэй аюулта буу зэбсэгүүдые үргэнөөр бүтээн гаргахадаа, Африкын урда хубидахи, Израильдахи, Чилидэхи, Сальвадортохи фашис ба расис засаг захиргаануудые тэдхэжэ байнал. Шуһата муухай эдэ засаг захиргаанuудай США-гай зүгһөө туһаламжа, дэмжэлгэгүй байжа шадахагүй байһаниинь мүнөө хүн бүхэндэ ойлгосотой.

Фашизмые, хархис хүсэнүүдые, милитаризмые һамна бута сохилго Советскэ Союзтай хододоо нягта холбоотой байха юм гэжэ Юлиус Фучик хэлэдэг байгаа. СССР хадаа чехословак арадай жаргалта ерээдүй байдалай эшэ үндэһэн болоно гэжэ дүлэтэ патриот, этигэл найдамтай интернационалист хэлэдэг һэн. Фашис дарлалта мүлжэлгэһөө манай Эхэ ороние сүлөөлхэдөө, Советскэ Союз мүнөө ЧССР-эй арад түмэнэй амгалан тайбан байдалай, зохёон байгуулхы ажалай диилдэшэгүй, бата найдамтай хамгаалагша болоно. Бидэнэртэ, чехословак коммунистнуудта, социалис патриотизм ба пролетарска интернационализм Ленинэй ороние, Советскэ Союзай Коммунис партиие, совет арадые гүнзэгы сэдьхэлһээ хүндэлэлгын мэдэрэлтэй холбоотой юм гэжэ Я. Фойтик тэмдэглээ.

ЭРИД ТЭМСЭХЭ УРЯА

ПАРИЖ. Муниципальна һунгалтын үедэ зүүнэй үзэлтэй хүсэнүүдэй кандидадуудай илалта туйлахын түлөө эрид шууд тэмсэхыень Францин Компартиин Политбюро бүхы коммунистнуудые уряалба. Энэ һунгалтын түрүүшын шата мартын 6-да үнгэргэгдэхэ юм.

Муниципальна һунгалта хадаа засагаа дахинаа гартаа абалгын ээлжээтэ шата болохо юм гэжэ хархис партинууд тоолоно гээд уряа дотор хэлэгдэнэ. Зүүнэй үзэлтэй правительствын бэелүүлжэ байһан демократическа хубилалтануудай замда һаад ушаруулхын тула тэдэниие хэрэглэхэ зорилготойгоор томо ехэ городуудай муниципальна советүүдтэ олонхиин дуу абаха гэһэн зорилготой байһанаа тэдэнэр нюунагүй.

20 һара соо ороноо хүтэлбэрилхэдөө, правительство демократическа социальна хубилалтануудые хэжэ эхилээ, экономикодо шэнэ шэглэл абаа, ажалшадта бүри үргэн ехэ эрхэнүүдые олгоһон хуулинуудые бодото дээрэнь бэелүүлээ гээд уряа дотор тэмдэглэгдэнэ. Эдэ бүхы туйлалтанууд удха шанараараа француз арадай социальна эгээл ехэ туйлалтанuудтай адлирхуу байна.

Дуугаа үгэлгын үрэ дүнгүүдэй зүүнэй үзэлтэй хүсэнүүдэй олон тоото түлөөлэгшэдые шадаал һаа, олоор муниципальна советүүдтэ оруулха арга олгохын тула бүхы юумэ хэхыень ФКП-гэй Политбюро коммунистнуудые, бүхы ажалшадые уряалба. Энэнь социальна хүгжэлтэ дэбжэлтын ба демократическа хубилалтануудай политикые бэелүүлжэ үргэлжэлүүлхэдэ зүүнэй үзэлтэй партинуудта туһалха байна.

«НЕПСАБАДШАГ» АЛБАНИИН ЭКОНОМИКО ТУХАЙ

БУДАПЕШТ. Албаниин Арадай суглаанай сесси тухай статьяе Венгриин «Непсабадшаг» газетэ толилбо. 1982 оной Экономическа хүгжэлтын гүрэнэй түсэб болон бюджедэй дүүргэлтын дүнгүүдые хаража үзөөд, энэ жэлэй ороной түсэб болон бюджедые баталһан байна.

Сесси дээрэ тэмдэглэгдэһэнэй ёһоор, нёдондо жэл Албаниин национальна доход, урда жэлэйхитэй сасуулбал, 4,4 процентээр ургаа. Энэ жэлэй түсэбэй үндэһөөр национальна доход 6,3 процентээр дээшэлүүлэгдэхэ байна.

ТОЛИ

ЭНЭ ХУУДАҺАНДАМНИ

УРАН ШҮЛЭГЭЙ ДОЛГИ

ЭБТЭЙ БҮЛЫН ХУБҮҮД

БУДАМШУУГАЙ ХӨӨРӨ

АРҺАН БЭЭЛЭЙН ЭЗЭД

Николай ДАМДИНОВ

ШЭНЭ ШҮЛЭГҮҮДҺЭЭ

АРБАН ХОЁР ЖЭЛ

(Арадай аман зохёолой аялгаар).

1. Арбан хоёр жэл дахуулан ерэдэг
Амитанда хорогүй Хулгана гэһэн жэл.

2. Багжагар хүжүүн, тамиртай, жүдхүү
Баранда түһатай Үхэр гэһэн жэл.

3. Гараараа ногтолон барихын аргагүй
Габшагай шуумар Барас гэһэн жэл.

4. Дэбхэрэн холо харайдаг зантай
Дэрбэгэр шэхэтэй Туулай гэһэн жэл.

5. Ерэн алда абарга бэетэй
Ербэдүү сахилгаата Луу гэһэн жэл.

6. Жалгын ногоое хүдэлгэнгүйгөөр
Заларан мүлхидэг Могой гэһэн жэл.

7. Инсагаалһан уярма дуутай
Иралтын һүлдэ Морин гэһэн жэл.

8. Манайнгаа нюдые баясуулан бэлшэдэг
Маарахань зеөлэн Хонин гэһэн жэл.

9. Нарата халуун орондо нютагтай
Намаагаар дамжадаг Бишин гэһэн жэл.

10. Олондо магтуулан үндэгэ асардаг
Ороohо тэжээлтэй Тахяа гэһэн жэл.

11. Сагаан һанаата ээндээ дуратай
Сахариг һүүлтэй Нохой гэһэн жэл.

12. Таба сагаандал шантагар хоншоортой
Тарган монсогор Гахай гэһэн жэл.

ТУУЛАЙТА АРАЛНУУД

Олондо суутай Байгалаймнай
Оёоргүй гүнзэгы уһан сооһоо
Тунгаасагүйгөөр бодонхойл даа
Туулайта бүлэг аралнууд.

Үргэн долгито далайн нюруу
Үндэр наран дор ээнхынэ.
Тураг шубуудайл арай хүрэмэ
Туулайта минии аралнууд!

Заримдаа аажам байдалыень
Залинта шуурган эбдэжэ,
Хүсэеэ багтаажа ядашаһан
Хүлтүүг дошхорон хуугайлдаг.

Энээхэн үедэ эрье дээрэ
Эрдэмтэ хүбүүн гаража ерэдэг,
Хүлгөөтэ хүлтүүг, сармааһаа
Хүбүүн сошордоод үгэдэггүй.

Аралнууд дээрэ ажа һуугшад
Арюун үндэр зорилготой:
Тухандаа миралһан Байгалайнгаа
Тунгалаг сэбэрые сахинхайл.

Башамдан, хабархаха гээ хадаа,
Баргажан, хүлтүүг һалхинуудынь
Сагаан хөөһэ мушхаруулан,
Самнан бухиндаад абуужаг лэ.

Эшхэрэн шуумайһан дошхоролгоёо
Эсэжэ тулихадаа болино бээ,—
Ууртай түргэдүү заншалыень
Уушалан уладнай хүлисэхэл.

...Олондо суутай Байгалаймнай
Оёоргүй гүнзэгы уһан сооһоо
Тунгаасагүйгөөр бодонхойл даа
Туулайта бүлэг аралнууд.

ҮНЭР БҮЛЫН АХА ЗАХА

Замали Хакимович Хакимов 1941 оной хабарай дунда һарада нарата Буряад орондо ажаһуухаяа аяар холын Татарай АССР-һээ гэр бүлөөрөө гаража ерэһээр Яруунын районой Ленинэй нэрэмжэтэ Зүүн-Үльдэргын колхоздо ороод, түбхинэн ажаллажа эхилээ һэн. Хакимовтан Фатыма гэжэ басагатай, долоон хүбүүдтэй — үнэр баян, ажалша бүлэ байһанаа абаһаар харуулаа һэн.

Бүлын эсэгэ Замали Хакимович модошо дархан байһан тула колхозой барилга, заһабарилгын хүдэлмэридэ ябалсаба. Үхибүүдэйнь аха заха Загуртдин тэрэ үедэ арбан найма наһаяа гүйсэжэ ябаһан тула хүдэлмэриин хүсэ абажа эхилһэн, ажалда һүбэлгэн хүбүүн байгаа. Тэрэ хабартаа Загуртдин морин анзаһа «шэхэдэжэ» Урда, Хойто хүндыгөөр, Тужаар, Дундатаар газар хахалалсаба, удаань морин сеялкэдэ һуужа тэдэл полинуудаараа таряа тарилсаа. Хабарай тарилгын халуун хаһа тэрэ үедөө яһала бараг эртэ дүүргэгдэдэ гээшэ һэн ха. Тарилгын һүүлээр Загуртдин колхозойнгоо түб тосхоной зүүн урда, хоёр голой ниилэһэн газарта оршодог хүүдинсын газаа үбһэнэй морин косилка, тармуур гэхэ мэтые заһабарилсажа байба. Эгээл тэрэ үедэ фашис Германи манай орондо харшан дайгаар сүмэрэн орожо, арад зонноймнай, нютаг нугымнай амгалан ажабайдалые таһалдуулаа һэн.

Загуртдин Хакимов суг хамта ажаллажа танилсаһан, нүхэсэһэн шэнэ нютагайнгаа буряад хүбүүдээр Эхэ ороноо хамгаалха сэрэгэй уялгата албанда мордоо һэн. Тэрэ түрүүшээр Шэтын областиин 76-дахи, 79-дэхи, разъезднүүдээр, түмэр замай Хара Нуур гэжэ станци багаар ябаган сэрэгэй һургуули гаража эхилбэ.

Урдань, залуу ябахадаа, граждан дайнда хабаадалсаһан бүлын эсэгэ Замали Хакимович Хакимов, 1925 ондо түрэһэн Абзал хүбүүнтэеэ һубарижа байгаад, мүн лэ сэрэгэй албанда татагдаа бэлэй.

Загуртдин Хакимов 1943 оной хабарай эхин һарада баруун фронт эг ээгдээ һэн. Тэндэ, Москвагай саана, Великие Луки хото шадар наян гурбадахи гвардейскэ, Улаан тугта армиин бүридэлдэ миномётчигоор дайлалдажа эхилээ бэлэй. Тиигээд лэ залуу сэрэгшын фронтын ута зам, хүшэр хүндэ үенүүд эхилээ һааб даа. Тэрэ хугасаа соо Загуртдин Хакимов Эхэ оронойнгоо олон үндэһэ яһатанай түлөөлэгшэд болохо дайшалхы нүхэдэйнгөө зэргэдэ фашистнарай саг зуура эзэмдээд байһан хэдэн зуугаад тосхон, һууринуудые, мүн томо хото городуудые, тэдэнэй тоодо Смоленск, Минск, Вильнюс гэхэ мэтые үсэд шанга байлдаануудаар сүлөөлэлсөө һэн.

1944 оной июлиин 27-ой аяма халуун үдэр үсэд шанга байлдаанда Загуртдин Хакимов хүндөөр шархатаа бэлэй. Удаань олон тоото госпитальнуудаар аргалуулагдажа, һугадаа хоёр таяг туланхай Үльдэргэеэ хүрэжэ ерээ һэн. Залуу сэрэгшэ-минометчигой дайшалхы габьяае Эхэ оромнай үндэрөөр сэгнэжэ, Улаан Одоной орденоор, «Шэн зоригой түлөө» болон, хамтадаа долоон медаляар шагнаһан байгаа.

Европо, Азяар мушхарһан дайнай дүлэн сарагдажа, бүлын эсэгэ Замали Хакимович гэртээ бусаа һэн. Харин дайнай хара утаан хүшэгын саанаһаа Абзал Хакимов бусаагүй, тэрэ Эсэгэ ороноо хамгаалан эрэлхэг зоригто баатарай үхэлөөр унаа юм.

Бүлын эхэ Сауджига Шайховна Хакимова дайнай үелэ Кашафутдин, Ярамутдин хүбүүдтэеэ колхозойнгоо элдэб ажалда ябалсажа, үшөө багаханууд байһан Хады, Фатыма, Рагип үхибүүдээ үлэдхөөн дааруулангүй хүмүүжүүлжэ гараа һэн. Сэрэгһээ бусаһан Замали Хакимович колхозойнгоо газар таряалан болон огородой ажалда ябажа захалаа.

Үдэр хоногой ошохо бүри Загуртдин Хакимовай хүлэй шарха бараг боложо, колхозойнгоо ажалда арга боломжоороо хамһалсажа эхилбэ. Түрүүшээр сэрэгтэ мордохынгоо урда тээ ажаллажа байһан колхозойнгоо хүүдинсэдэ, мүн бэшэшье тээ хүдэлмэри хэлсэбэ. Нэгэтэ, дүшэн юһэн ондо колхозой түрүүлэгшэ дуудажа:

— Загуртдин Замалиевич, нютагтамнай дүршэлтэй механизатор тон хэрэгтэй байна. Шимнай Элхиин механизациин һургуулида һуража, мэргэжэжэ ерэл даа, — гэһэн байгаа. Тиигээд лэ Хакимов тракторист-комбайнерай мэргэжэл шудалжа нютагаа бусаһаар олон жэлэй туршада хэды ехэ газар хахалаа, элдүүрилээ, хэды шэнээн ехэ таряа сохёо, хадаа гээшэб. Талын нуурай мүлһэн дээрэ, Хүреэтын, Гурьбын болон Хойто Хүндын таряанай тоогууд дээрэ молотилка тодхожо таряа сохёо, мүн тэндэ таряа сэбэрлэхэ оньһон түхеэрэлгэнүүдые тодхолсожо хүдэлгөө. Үбэл болоходо Эгэтын МТС-тэ нютагайнгаа механизаторнуудтай хамта байраар ошожо трактор, комбайн болон хүдөө ажахын оньһон техникэ заһабарилсадаг һэн. Тэрэл үеэр Загуртдин Замалиевич гартаа дүйтэй һэн тула токариин болон электрогагнууршанай мэргэжэл бэлэхэнээр шудалаа.

1958 оной хабар МТС-тэ мэдэлтэй байһан бүхы техникын ажахынуудта үгтэхэдэнь, түрэл «Коммунизм» колхоздоо трактористаар, комбайнёроор, механигаар таһалгаряагүй, ажаллаа. Юрэдөөл Загуртдин Замалиевич жатка, молотилкаһаа, мүн «Коммунар», «Сталинец» гэхэ мэтэнүүдһээ мүнөө үеын ашагтай, хүсэ ехэтэй комбайнууд хүрэтэр, шүбгэ мөөртэй колёсноһоо эхилээд «Кировец» трактор хүрэтэр зэбсэгжэһэн хүдөө нютагайнгаа хүгжэлтэ дэбжэлтые баясан омогорхон ябана ха юм.

Һүүлэй хэдэн жэлэй туршада Загуртдин Замалиевич колхозойнгоо техническэ харууһанай механигаар ажаллана.

Замали баабайн анхан зооһон бууса — сэргэһээ үри хүбүүдынь ... жолоо барин, ... үргэн замда гар... футдин Замалие... Үдын шэлэй заво... гай начальнигаар, ... Татарай АССР-тэ... нын механигаар, ... дай АССР-эй Д... рэгүүдэй министер... лана. Фатыма ... районой Үдын с... һаалиин тоо бү... одхон дүү Р... АССР-эй Нерюнгр... энергетикын упра... чальнигаар амжа... лаһаар үнинэй.

Загуртдин Зам... дэргын участково... фельдшер Алек... хайловна нүхэртэ... тай Сауджига Ш... гээ харалсан, Үл... да һургуулиин 10... һурадаг одхон ... хүмүүжүүлэн бай... ехэ хүбүүн Рави... хүдөө ажахын ин... федрада, Виктор ... колхозойнгоо ... даагшаар ажалла... инженер мэргэж... хой.

...Хабар, намар... хураалгын үедэ, ... зунай үбһэ абал... Үльдэргын холо, ... далан сабшалан ... түхеэрэлгэ шэрэ... «ГАЗ-52» автома... бурьюулан табин... ха. Байлгажа үүр... хүдэр томо бэет... жа сайһан толго... буряад хэлэтэй ... һээр бууҗа ерэх... Замали баабайн ... аха заха, Буряа... габьяата механи... мунизм» колхозо... харууһанай меха... дин Хакимов мү...

Хоёрдохи орон... лохо—Буряадайн... үүри сасуутан З... малиевичта жара... жаргалай дабаа... рэтэйгөөр угтаж... амжалтатай ябах...

Б.-Ж. ...

Ярууна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: колхозой техни... най механик З... үнгэрһэн намар... рэлгын үедэ ... байна.

SПОРТ · СПОРТ · СПОРТ · СПОРТ · СПОРТ

«БАЙГАЛ» ЖУРНАЛАЙ ШАНДА ХҮРТЭХЫН ТҮЛӨӨ БОКСООР БҮХЭСОЮЗНА МҮРЫСӨӨН

Залуушуулай зали ехэ

Манай республикын ниислэл хотодо үнгэргэгдэдэг заншалта бүхэсоюзна мүрысөөндэ хэдэн союзна республикануудай 30 гаран хотын арһан бээлэйн шадабаритад гол түлэб залуу боксернууд хабаадажа, хаба шадалаа туршахаһаа гадна мэргэжэл шадабаряа дээшэлүүлнэ. Иимэ ехэ наадануудта хабаадажа, амжалта түйлан, үндэр нэрэ зэргэдэ хүртэхэдөө, залуушуулай өөһэдынгөө союзна республикануудай болон оронойнгоо суглуулагдамал командануудта кандидадаар абтаха гэһэн зорилго урдаа табидаг байһаниинь элитэ.

Үнгэрһэн дүрбэн үдэрэй турша соохи шанга тулалдаануудта залуу боксёрнууд бар хүсэтэй, мэргэжэл шадабаритай, гоё һайхан арга дүрэтэй байһанаа харуулжа, боксдо дуратайшуулай магтаал һайшаалда хүртэһэн байха юм. Тиигэжэ залуушуул зали ехэтэй байһанаа харуулна.

Мүрысөөнэй дүрбэдэхи үдэр ринг дээрэ 16 уулзалга болоо. Тэдэнэр туд бүридөө өөр өөрын онсо шэнжэтэй, илгаатай байһаараа сугларагшадай анхарал татаһан, һонирхол үүсхэһэн байна бшуу.

54 килограмм. Эндэ манай республикын хоёр залуу боксёр эдэбхитэй һайнаар мүрысэжэ, урагшаа дабшаһан байна. Буряадай хүдөө ажахын институдай студент Чингис Ринчинов һүүлэй хоёр жэлэй турша соо мэргэжэл шадабаряа эрид дээшэлүүлээ. Тэрэ Сибирь болон Алас-Дурна зүгэй зонын нааданда шалгарһан. Киргизэй ССР-эй ниислэл —Фрунзе хотодо үнгэргэгдэдэг бүхэсоюзна мүрысөөндэ хабаадахадаа, бронзо медаляар шагнагдаһан байха юм.

Энэ үдэр Чингис Омскһоо ерэһэн Владимир Бодуновтой уулзахадаа, миин лэ нюдэ нюургүй шаасалдангүй, бодомжотой һайнаар наадажа, нүгөөдынгөө дутагдалые шадамараар хэрэглэн, илалта түйлаба.

Жаргал Норбоев Виктор Главатских (Благовещенск) гэгшэтэй мүрысэбэ. Тиихэдээ Жаргал яһала һайн арга дүрэтэй байхаһаа гадна, тактическа зүб шиидхэбэри оложо, шамбай сулхэ, эсэхэ сусахагүй байһанаа харуулаа. Бүхэсоюзна категориин судья Ю. Давыдовай нютагаймнай хүбүүндэ илалта олгожо, баруун гарыень үргэхэдэнь, зал соогуур альга ташалга аадар бороо шэнгеэр шааяшаба.

Аха дүү Монгол ороной суглуулагдамал командын гэшүүн спортын мастер Цырендоржийн Амаржаргалай рингдэ уригдахадань, спортын эрэлхэг зоригтоной энэ зүйлдэ дуратайшуул хододоо урма баяртайгаар угтана. Энэньшье гайхалтай бэшэ. Үндэр нариихан бэетэй, 19-тэй хүбүүн туулган хүндэ нюдаргатай байһанаа гэршэлээ. Тэрэ гурбадахяа рингдэ гаража тулалдаба. Тиихэдээ дүн хамта 27 минутын орондо оройдоол гурбан минута гаргашалһан байна. Энэ үдэр тэрэ А. Крыловтой (Вологда) уулзахадаа, баруунаараа нүгөөдэеэ мэхэлээд, һалгай гараараа онобшотой шангаар буулгажархихадань, нүгөөдэнь үбдэг дээрээ һалд һуушаба. Хахад финалда Амаржаргал Г. Тачеевтэй (Красноярск) уулзаха.

Хүнгэн шэгнүүртэ нютагаймнай хүбүүд В. Сальников—Ю. Сунцаев хоёр тулалдахадаа, өөр өөрын арга дүрэтэй байһанаа харуулба. Һүүлшын раундда халта булюу байһан Виктор Сальников илажа, хахад финалай мүрысөөндэ Алексей Казинтай (Красноярск) уулзаха юм. Эндэ Монголой чемпион, «Хани барисаан» гэһэн уласхоорондын мүрысөөндэ илаһан спортын мастер Нэргүйн Энхбат мүн лэ амжалтатайгаар урагшаа дабшажа ябана. Тэнсүү шанга тэмсэлдэ тэрэ Юрий Теньшевые (Шэтэ) шүүһэн байгаа.

63.5 килограмм. «Спартак» бүлгэмэй Буряадай областной советэй хүүгэдэй спортын һургуулиин тренер Валентин Николаев гоё һайхан арга дүрэтэй байһаараа алдаршанхай. Тиигэжэ тэрэ Алас-Дурна зүгэй зонын чемпион болоһон, тээсгэн Фрунзе хотодо үнгэргэгдэһэн бүхэсоюзна мүрысөөндэ хоёрдохи һуури эзэлһэн байгаа. Мүнөө Валентин заабол илалта түйлажа, спортын мастерай нэгэ зэргэдэ хүртэхэ хүсэлэнтэй. Хахад финалда тэрэ шандааһа шангатай, өөрын онсо маягтай, аога дүрэтэй Эрхүүгэй боксёр К. Лобановтай уулзаха юм.

Буркоопсоюзай баазын ашаалагшадай бригадир Дамдин Бадмаев 29-тэй болобошье, залуугай сог залитайгаар мүрысэнэ. С. Масловтай гурбан раундын турша соо ана мана тулалдабашье, һүүлшын раундда эсэжэ, тэрэ шүүгдэхэ баатай болобо. Зүгөөр тэрэ ехэ хүсэл зоригтой, шандааһа шангатай боксер байһаараа хүнүүдэй дура татаа.

—Һайнаар һорилго бэлэдхэл хэжэ шадаагүйб. Хойто жэл тэбхэр гушатайдаа заншалта мүрысөөндэ хабаадаад лэ, ехэ спортһоо хахасаха һанаатайб. Хоёо хүбүүтэй хүм. Тэдэнээ боксёрнууд болгохо хүсэл бии, тэзд юун болохо юм даа, — гэжэ Дамдин Бадмаев мүрысөөнэй һүүлээр хэлэбэ.

Прибайкалиин районой Турунтаево тосхоной һургуулида һуража байха үедөө арһан бээлэйн нюусатай танилсаһан Илья Яковлев Ленинград хотые түлөөлнэ. Мүнөө тэрэ эндэхи физкультурын институдта һурадаг юм. Илья ташарайгүйхэн бэетэйшье һаа, һайн арга дүрэтэй байһаараа амжалта түйлана. Энэ үдэр тэрэ багжагар хүдэр бэетэй Ю. Богачугтай (Тюмень) уулзахадаа, ринг дээгүүр хүнгэн солбоноор «хатаржа», бэедээ хүргөөнгүй, шүүжэ гараһан байгаа.

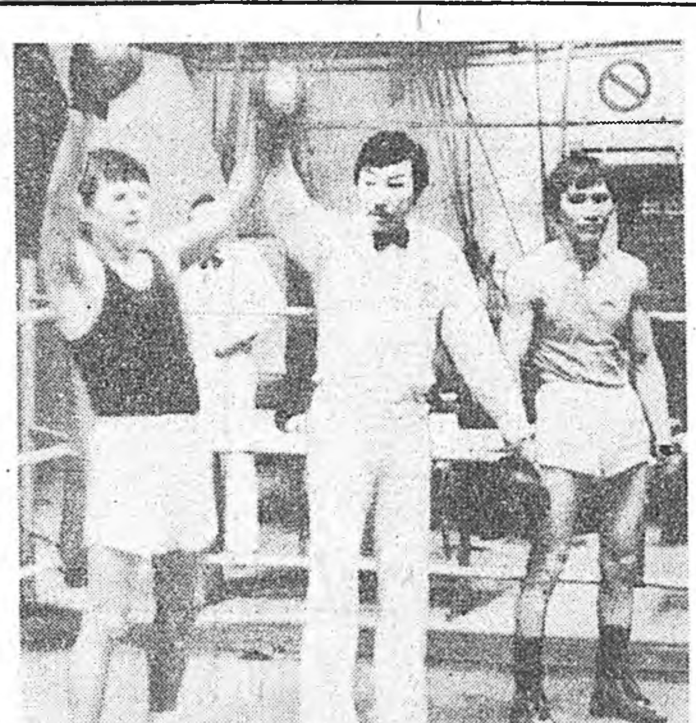

71 килограмм. В. Туманов (Улаан-Үдэ)—М. Щучьевые (Омск), Ю. Махров (Благовещенск) — Э. Банзаровые (Улаан-Үдэ), А. Михайлов (Тюмень) А. Сурхаевые (Шэтэ) илаба.

Манай заншалта мүрысөөн ондо ондоо боксын һургуулинуудай хүмүүжэмэлнүүдэй ёһотойл харалга боложо байна гэжэ тэмдэглэлтэй. Монголой, Омскын, Эрхүүгэй, Красноярскын, Куйбышевай боксёрнууд илангаяа һайн һорилго бэлэдхэлтэй байна.

Мүнөөдэр түгэсхэлэй мүрысөөн үдэрэй 12 часта эхилхэ.

Б. М. ЖИГЖИТОВ,
Б. ЦЫРЕМПИЛОВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: мүрысөөнэй судья Дамдинжабын Банди [МНР] манай командын түлөөлэгшэ Дамдин Бадмаевые диилэһэн Шэтын Сергей Масловай гарынь үргэжэ байна.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

Будамшуу

«ДОХОЛОН ХҮЛТЭЙ» ДОРОЙ НАЙМААН

Улаан-Үдын мяха-консервын комбинат шадар ажаһуудаг Е. Е. Кузьмина Т. К. Ступина хоёр наһанайнгаа амаралтада гаража налайлдаһан зон. Гүрэнэй зүгһөө тэдэнэр гэмгүйхэн пенсидэ, хүртэдэгшье һаа, олзо орошомнай үшөөл «һанаһан, һарбайһандамнай» хүрэнэгүй гэжэ шамарладаг байба. Ямар аргаар һанаһандаа хүрэтэрөө, һарбайһандаа тулатараа олзо оруулха гээшэб, энэ пенсиһээ гадуур?—гэһэн бодолые эдэ хоёр «үдэрэй һанаан, һүниин зүүдэн» болгожо һуугаагүй, олзо оруулха «һүбэеэ» ойлгоод лэ орхёо һэн. Ушарынь хадаа архиин зүйлнүүдые худалдажа абаха хаһа сагые хайхардаггүй, хэдынэйшье үедэ «хатуу харын» жолоо бариха хүсэлтэй хүйхэрнүүдые хараадаа абаа ха юм. Тиигээд лэ Е. Кузьмина Т. Ступина хоёр үдэр һүниин алишье сагта архида дуратайшуулай «ангаае» гаргажа байха аргаяа хэжэ захалбал даа. Нэн түрүүн бэе бэеынгээ бүтээхэ уялгые бүримһэн, хуруудхухадгүй зүбшэбэ.

Тэрэнэй ёһоор Т. Ступинань нүгөөдэдөө ороходоо наһаараашье, шадалаараашье һэнэгтэй, залууда тоологдожо, Е. Кузьминагай гэртэ магазинуудһаа архи зөөдэг эдитэй болобо. Тиихэдээ асарһан лэ архинуудайнгаа түлөө таба, зургаан түхэриг абадаг һэн. Теэд үдэр бүри архиин магазинуудаар дэншэжэ ябаһаар олоной нюдэндэ оногдохо, обёоргдохо, тиигэбэл һэжэгтэ унажа болохо аюултай бшуу—энэ нэгэдэхеэр. Хоёрдохёор хадаа холо, ойрын магазинуудһаа архи зөөхэ гээшэмнай хашартайшаг, хэдышье һаа, хүсэ шадал гаргашалха хэрэг болоно бшуу.

Харин тиихэдэ Е. Кузьмина гээшэнь гэртээ «залагдаһан» архинуудые гол түлэб үдэшэлэн, архиин наймаанай хаагдаһан хойно, шэлэй долоо—арбан түхэригөөр худалдадаг байба. Орой болохо туман шэлтэй архиингаа сэн нэмээхэ, тиихэдэньшье наймаань «наймач хүлтэй» болонхой жороолдог һэн. «Муу юумэн — модоной оройгоор...» гэдэгтэл хоёр ханинарай «хамжаан» тухай һэр-мэрхэн һураг суу һүртэй түргөөр таража, абаһаар харилсаха архиин ангуушадшье бии болоо һэн. «Хабша хабшатар—хабһанай забһараар...» гэдэгтэл «хамжаанай» хэрэг тухай хотын холо, ойрын булан захаар дуулдажа, түлөөһэ ехэтэй ангуушад түргэн таксигааршье заларжа ерэдэг болобо.

Гүрэнэй сэн дэбэргэжэ, хуули бусаар архи худалдадаг ханинарай «хамжаа... соо хара хэрэгтэ... Теэд «аргамжын ... хэ» гэһэншүү тэр... ха сагынь тулаа...

Ушарынь хада... маа хэжэ дорой... тохоёо һэдэһэн ... хоёрой хэрэг ту... сервын комбина... хинүүдтэ мэдэгд... зүгһөө милициин... һэн байгаа. Тэр... Ступина ээлжээ... магазинуудые ... ехээр архи суг... раа балшыса б...

—Энэ архинуу... минагай хэрэг ... юм. Абажа, ас... гэхэдэнь, үндэр ... хэлдэ энэ ябага... сэгээжэ, булхай... үнишье бурша...

Тиигээд лэ, ... байрада милици... дэй нэгжэжэ ... шэл архи нюу...

—«Ганса бэе... шэндэ эды шэ... дэ хэрэгтэй б... асуудал тэрэнии... жа, Т. Ступина... нэгэдэһэн» туха... ханаар, хуруу ... жэ үгөө бэлэй... хоёр хуулиин ха... баадуулагдаха б...

Иимэрхүү уша... үзэгдэжэ элир... хань гэмшэлтэй... Үдын Октябрьск... тоодын хэрэгүү... дэлмэрилэгшэд ... ринда ажаһуда... ва, Е. М. Захар... лэ мяханай ... шондо байратай... на гэгшэдэй ... дые элирүүлээ.

Тэдэнэр урда... рые» «дохолон ... тоһон наймааг... дэбэргэһэн, ... бортоо дарада...

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00 — «Время». 9.40 — Үглөөнэй гимнастика. 9.55 — «Хэрбээ элүүр энхэ ябаха гэбэл!» — физкультурнигуудта зүбшэл. 10.05 — Литвагай ССР-эй габьяата артист Р. Катилюс наадаха (скрипкэ). 10.25 — «Таанадта, түрэлхид!» 10.55 — «Спортлотогой» 9-дэхи тираж. 11.05 — «Эд бараа элбэг ехээр».

Улаан-Үдэ. 11.35 — «Ши болон шинии саг». 12.15— Шэнэ һонин (буряадаар). 12.25— «Буряад хэлэнэй хэшээл».

Москва 13.05 — «Илагшад». Фронтовой ханинарай клуб. 49-дэхи армиин ветерануудай уулзалга. 14.35 — «Надежда Константиновна Крупская» — телеочерк. 15.05 — «Происшествие в каникулы» — телевизионно уран һайханай фильм. 16.10 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ». 16.25 — Арадай уран бэлиг тухай «Һолонго» гэжэ телевизионно программануудай уласхоорондын фестиваль. Австриин арадай хүгжэм. 16.50 — «Мэдээжэ аад, юрэ бусын юумэн». 17.55 — 18.10 — Забһарлалга. 18.10 — «Һайнаар ажаллаха гээшэ һайнаар ажаһууха гэһэн удхатай». Коллектив юу хэжэ шадахаб» гэһэн циклһээ (3-дахи дамжуулга). 18.45—РСФСР-эй арадай артистка О. Воронецэй концерт. 19.15 — «9-дэхи студи». 20.15 — Москвагай сатирын театрай Н. В. Гоголиин «Ревизор» гэжэ зүжэгөөр зохёон табиһан фильм-зүжэг. 22.00 — «Время». 22.35 — «Ревизор» гэжэ фильм-зүжэгэй үргэлжэлэл.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 11.35 — «Ургамалай аймаг». 12.20 — «Уншаха дуратайшуулда».

Улаан-Үдэ. 13.05 — «Байгал-83» гэжэ боксоор бүхэсоюзна мүрысөөн.

Москва. 16.20 — «Ородой үбэл 83» гэһэн ралли. 16.50— «Шэнэ фильмүүд тухай тоб шохоноор». 16.35 — Узбегэй телестудиин программа. 18.45 — Бүхэдэлхэйн студентнэрэй үбэлэй нааданууд. Болгариһаа дамжуулагдаха. 19.15 — «Аяншалагшадай клуб». 20.15 — «Уласхоорондын шэнжэлэл». 20.30 — «Хүгжэмтэ киоск». 21.00 — «Амгалан нойрсогты, багашуул!» «Рекс-фокусник»— мультфильм. 21.15 — «Элүүр энхэ байлга» — эрдэм дэлгэрүүлгын программа. 22.00 — «Время». 22.35 — «Что бы ты выбрал» — телевизионно уран һайханай фильм.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. «Мүрысөөнэй ёһо шэнжэнүүд» — С. Будаевагай статья. КПСС-эй ЦК-гай Политбюродо. «Барилганууд дээрэһээ мэдээнүүд»—сугнуулбари. «Түрүүшын эрилтээр» —А. Зайцевай статья.

Хоёрдохи хуудаһанда. Редакциин хүдэлмэрилэгшэдэй бэлдэһэн арадай хиналтын тусхай хуудаһан.

Гурбадахи хуудаһанда. «Дэлхэй дээрэ амгалан байдалай түлөө»—В. Терешковагай статья. Хилын саанаһаа абтаһан мэдээсэлнүүд.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. «Энэрхэг сэдьхэлтэнэй һайндэр»—Л. Не... тья. «Шадал... дабари»—«Ба... лай шанда х... боксоор бүхэ... сөөнһөө В. Б... портаж. Сон... дээсэлнүүд.

Ред...
Р. Б. ГА...

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС: 670000

г. УЛАН-УДЭ, ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ. 23. редактор—2-50-96. приемная - 2-54-54. зам. редактора - 2-68-08. зам. редактора—2-62-62. отв. секретарь—2-50-52, секретариат—2-66-76. отделы: партийной жизни - 2-60-91. пропаганды - 2-56-23 промышленности и строительства—2-61-35. сельского хозяйства—2-64-36, 2-63-86. советского строительства и быта —2-69-58 культуры и школ —2-60-21. информации —2-34-05. переводов —2-54-93. писем и селькоров—2-67-21. корректорская—2-33-61 машинное бюро — 2-57-63 фотолаборатория—2-33-61. отдел объявлений — 2-65-54.

Республиканская типограф... ственного комитета Бурятск... делам издательств полиграф... ной торговли.
Н-04350. Заказ № 48. Ин...